ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 5ης Ιουλίου 2001 *

Στην υπόθεση T-25/99,

Colin Arthur Roberts και **Valerie Ann Roberts,** κάτοικοι Kempston (Ηνωμένο Βασίλειο), εκπροσωπούμενοι από τον B. Bedford, barrister, την S. Ferdinand και τον J. Kelly, solicitors,

προσφεύγοντες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Klaus Wiedner, επικουρούμενο από τον Nicholas Khan, barrister, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της από 12 Νοεμβρίου 1998 αποφάσεως της Επιτροπής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Azizi, Πρόεδρο, K. Lenaerts και M. Jaeger, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 8ης Φεβρουαρίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

1 Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η λιανική πώληση οινοπνευματωδών ποτών που καταναλώνονται επί τόπου μπορεί να γίνει μόνον από καταστήματα τα οποία έχουν άδεια. Σήμερα υπάρχουν τρεις κατηγορίες αδειών:

— οι πλήρεις άδειες (full on-licences), οι οποίες επιτρέπουν την πώληση οινοπνευματωδών ποτών στον πελάτη, χωρίς υποχρέωση διαμονής ή λήψεως φαγητού. Χορηγούνται σε ποτοπωλεία, μπαρ ξενοδοχείων και οινοπωλεία·

— οι περιορισμένου χαρακτήρα άδειες (restricted on-licences), που επιτρέπουν την πώληση οινοπνευματωδών ποτών υπό την επιφύλαξη υποχρεώσεως διαμονής του πελάτη ή λήψεως φαγητού. Χορηγούνται σε ξενοδοχεία και εστιατόρια·

— οι άδειες «λεσχών» (clubs), οι οποίες επιτρέπουν την πώληση οινοπνευματωδών ποτών υπό την επιφύλαξη ότι ο πελάτης είναι μέλος της οικείας λέσχης.

2 Τα περισσότερα από τα καταστήματα του Ηνωμένου Βασιλείου τα οποία πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για επιτόπια κατανάλωση ανήκουν σε ή συνδέονται με μια ζυθοποιία, η οποία εξασφαλίζει έτσι μια αγορά για τη διάθεση της μπύρας της. Υπάρχουν, ουσιαστικά, τρεις τρόποι εκμεταλλεύσεως των εν λόγω καταστημάτων:

— η ζυθοποιία είναι κύριος του καταστήματος του οποίου τη διαχείριση έχει ένας από τους εργαζομένους της·

— η ζυθοποιία είναι κύριος του καταστήματος και το εκμισθώνει σε επιχειρηματία, ο οποίος δεσμεύεται, εκτός της πληρωμής ενοικίου, να τηρεί την υποχρέωση αγοράς του ζύθου που παράγει η ζυθοποιία (tied tenanted public houses)·

— η ζυθοποιία δεν είναι κύριος του καταστήματος, αλλά συνάπτει μια σχέση με αυτό με τη χορήγηση ενός δανείου με ευνοϊκούς όρους στον κύριο του καταστήματος ο οποίος, σε αντάλλαγμα, αναλαμβάνει ειδικότερα την υποχρέωση αγοράς της μπύρας από την εν λόγω ζυθοποιία (loan tied houses).

3 Από το 1989, η βρετανική αγορά μπύρας που καταναλώνεται επί τόπου υπέστη, ως προς τη δομή της, βαθύτατες μεταβολές. Κατά το προαναφερθέν έτος, η Monopolies and Mergers Commission (επιτροπή μονοπωλίων και συγχωνεύσεων) συνέταξε έκθεση σχετικά με την προμήθεια μπύρας όπου διατύπωνε συστάσεις. Οι συστάσεις αυτές τέθηκαν σε εφαρμογή με την έκδοση της Supply of Beer (Tied Estate) Order 1989, απόφαση σχετική με την προμήθεια μπύρας στα καταστήματα που πωλούσαν οινοπνευματώδη ποτά για επιτόπια κατανάλωση τα οποία είχαν συνάψει συμβάσεις αποκλειστικής αγοράς (στο εξής: απόφαση του 1989), και της Supply of Beer (Loan Ties, Licensed Premises and Wholesale Prices) Order 1989, απόφαση του ίδιου έτους σχετικά με την προμήθεια μπύρας στα καταστήματα που πωλούσαν οινοπνευματώδη ποτά για επιτόπια κατανάλωση, τα οποία συνδέονταν με μια ζυθοποιία μέσω δανείων με ευνοϊκούς όρους. Αντικείμενο των αποφάσεων αυτών ήταν ο περιορισμός του αριθμού των καταστημάτων που πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για επιτόπια κατανάλωση τα οποία ανήκουν σε ή συνδέονται με ζυθοποιίες.

4 Οι συγκεντρώσεις στον τομέα της ζυθοποιίας του Ηνωμένου Βασιλείου είχαν ως αποτέλεσμα να εμφανιστούν, κατά τα μέσα της δεκαετίας του '90, τέσσερις ζυθοποιίες των οποίων τα συμφέροντα και η γεωγραφική αγορά δεν ήσαν πλέον περιφερειακά, όπως κατά παράδοση συνέβαινε, αλλά εθνικά. Πρόκειται για τη Scottish & Newcastle, Bass, Carlsberg Tetley Brewing και Whitbread, οι οποίες εξασφάλιζαν το 78 % του εφοδιασμού της αγοράς του Ηνωμένου Βασιλείου σε μπύρα. Παραμένουν ορισμένες περιφερειακές ζυθοποιίες, μεταξύ των οποίων η υπό την επωνυμία «Greene King».

5 Ο Colin Arthur Roberts και η Valerie Ann Roberts εκμεταλλεύονται στο Bedfordshire ένα ποτοπωλείο που ανήκει στην Greene King. Υπό την ιδιότητα των μισθωτών, υπέχουν την υποχρέωση να προμηθεύονται μπύρα από την Greene King, μολονότι έχουν τη δυνατότητα να αγοράζουν μπύρα προερχόμενη από άλλη ζυθοποιία βάσει διατάξεως της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως που κοινώς αποκαλείται «Guest Beer Provision».

6 Ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου αμφισβήτησαν τη νομιμότητα της υποχρεώσεως αγοράς μπύρας που ορίζει η σύμβαση μισθώσεως, υποστηρίζοντας ότι η υποχρέωση αυτή παραβιάζει το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ).

7 Στο πλαίσιο αυτό, υπέβαλαν στις 23 Μαΐου 1997 καταγγελία βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), με την οποία προέβαλαν ότι η μίσθωση που χρησιμοποίησε η Greene King αντιβαίνει προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

8 Στις 7 Νοεμβρίου 1997, η Επιτροπή απηύθυνε στους προσφεύγοντες έγγραφο βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37) (στο εξής: βάσει του άρθρου 6 έγγραφο), με το οποίο τους πληροφόρησε ότι τα συλλεγέντα στοιχεία δεν δικαιολογούν το να δοθεί ευνοϊκή συνέχεια στην καταγγελία, ανέφερε συναφώς τους λόγους της θέσεως αυτής και τους έταξε προθεσμία για να υποβάλουν γραπτώς τις ενδεχόμενες παρατηρήσεις τους.

9 Με την από 12 Νοεμβρίου 1998 απόφασή της (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), η Επιτροπή απέρριψε την καταγγελία με την αιτιολογία ότι η πρότυπη σύμβαση μισθώσεως, που χρησιμοποίησε η Greene King, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Σε απάντηση ισχυρισμού των προσφευγόντων, που περιλαμβανόταν στις παρατηρήσεις τους επί του βάσει του άρθρου 6 εγγράφου, σχετικά με την ύπαρξη συμπράξεως επί των τιμών μεταξύ των ζυθοποιών του Ηνωμένου Βασιλείου, η Επιτροπή αναφέρει, ως πρώτη αντίδρασή της, ότι η εκτίμηση των επιχειρημάτων των προσφευγόντων δεν επιτρέπει να συναχθεί η ύπαρξη μιας τέτοιας συμπράξεως.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

10 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 22 Ιανουαρίου 1999, οι Colin Arthur Roberts και Valerie Ann Roberts άσκησαν την παρούσα προσφυγή.

11 Με διάταξη της 20ής Οκτωβρίου 1999, ο Πρόεδρος του τρίτου τμήματος του Πρωτοδικείου αποφάσισε την παροχή του ευεργετήματος πενίας στους προσφεύγοντες.

12 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, κάλεσε την Επιτροπή να απαντήσει γραπτώς σε ορισμένες ερωτήσεις, πρόσκληση στην οποία η Επιτροπή ανταποκρίθηκε δεόντως.

13 Το Πρωτοδικείο άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων και τις απαντήσεις τους στις τεθείσες ερωτήσεις κατά τη συνεδρίαση της 8ης Φεβρουαρίου 2001.

14 Οι προσφεύγοντες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

15 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει τους προσφεύγοντες στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

I — *Επί της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης στις πρότυπες συμβάσεις που συνήψε η Greene King*

A — *Επί του ορισμού της σχετικής αγοράς*

16 Στην παράγραφο 60 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή όρισε τη σχετική αγορά των προϊόντων ως την αγορά διανομής μπύρας εντός των καταστημάτων που πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επιτόπου. Προς τούτο, αναφέρθηκε ειδικότερα στη σκέψη 16 της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 28ης Φεβρουαρίου 1991, C-234/89, Δηλιμίτης (Συλλογή 1991, σ. I-935), στην οποία ανέφερε, σχετικά με τις συμβάσεις προμήθειας μπύρας, τα εξής:

«[Η σχετική αγορά] προσδιορίζεται, πρώτον, σε συνάρτηση με τη φύση της οικονομικής δραστηριότητας, στην προκειμένη περίπτωση την πώληση μπύρας. Οι πωλήσεις αυτές πραγματοποιούνται τόσο στο λιανικό εμπόριο όσο και εντός των εστιατορίων και ποτοπωλείων. Από την άποψη του καταναλωτή, ο τομέας των ποτοπωλείων, καφενείων και εστιατορίων διαφέρει από τον τομέα του λιανικού εμπορίου, καθόσον οι πωλήσεις στον πρώτο τομέα δεν συνίστανται απλώς σε αγοραπωλησίες προϊόντων, αλλά και σε παροχές υπηρεσιών, η δε κατανάλωση μπύρας στα εστιατόρια και ποτοπωλεία δεν εξαρτάται κυρίως από οικονομικούς παράγοντες. Αυτή η ιδιαιτερότητα των πωλήσεων εντός των εστιατορίων επιβεβαιώνεται

από το γεγονός ότι οι ζυθοποιίες έχουν οργανώσει ειδικά δίκτυα διανομής στον τομέα αυτό, για τα οποία είναι αναγκαίες ειδικές εγκαταστάσεις, και ότι οι τιμές στον τομέα αυτό είναι κατά γενικό κανόνα υψηλότερες των τιμών πωλήσεως στο λιανικό εμπόριο.»

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

17 Οι προσφεύγοντες θεωρούν ότι ο ορισμός της αγοράς που έγινε δεκτός από την Επιτροπή πάσχει σοβαρή πλημμέλεια και είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένος.

18 Θεωρούν ότι η σχετική αγορά αφορά μόνον τα ποτοπωλεία, επομένως αποκλειστικά ένα από τα είδη των καταστημάτων που είναι κάτοχοι πλήρους αδείας.

19 Δικαιολογούν τη θέση αυτή υποστηρίζοντας, πρώτον, ότι η απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, στην οποία η Επιτροπή θεμελίωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, είναι απρόσφορη προς επίλυση του επίδικου ζητήματος. Πράγματι, η υπόθεση είχε ως αντικείμενο την επιβεβαίωση του γεγονότος, το οποίο είχε αμφισβητηθεί στο πλαίσιο της εν λόγω υποθέσεως, όχι όμως στην παρούσα περίπτωση, ότι η αγορά στην οποία απευθύνονται τα καταστήματα που πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου διακρίνεται του λιανικού εμπορίου.

20 Δεύτερον, προβάλλουν ότι οι καταναλωτές διακρίνουν τα ποτοπωλεία από τις λέσχες. Συναφώς, παραπέμπουν στο γεγονός, το οποίο αναφέρει η Επιτροπή στην παράγραφο 59 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η τιμή της μπύρας ανέρχεται μόλις στο 82 έως 83 % της τιμής που εφαρμόζεται στα ποτοπωλεία, οπότε η διαφορά τιμής είναι της τάξεως του 17 έως 18 %. Εξάλλου, στηρίζονται στην ανακοίνωση της

Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού (ΕΕ 1997, C 372, σ. 5), όπου στην παράγραφο 17 αναφέρεται:

«[...] το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο οι πελάτες [...] θα στραφούν σε προϊόντα υποκατάστασης ή σε προμηθευτές που είναι εγκατεστημένοι αλλού, σε περίπτωση μικρής αλλά διαρκούς αύξησης (5 έως 10 %), των σχετικών τιμών των προϊόντων στις υπό εξέταση περιοχές.»

21 Παρατηρούν ότι, παρά τη διαφορά τιμής μεταξύ των ποτοπωλείων και των λεσχών, η κατανάλωση μπύρας στις λέσχες δεν αυξήθηκε σε βάρος εκείνης που διαπιστώθηκε στα ποτοπωλεία. Ως εκ τούτου, καταλήγουν στην ύπαρξη δύο χωριστών αγορών του προϊόντος.

22 Τρίτον, προβάλλουν ότι οι ζυθοποιίες διακρίνουν τα ποτοπωλεία από τα άλλα καταστήματα που πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου. Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, παραπέμπουν, αφενός, στην ετήσια έκθεση 1995-1996 της Greene King όπου γίνεται μια τέτοια διάκριση και, αφετέρου, στο *Pub Industry Handbook 1997*, που εκδόθηκε από την *The Publican Newspaper*, εμπορική έκδοση η οποία παρέχει πληροφορίες μόνο για τα ποτοπωλεία, αποκλειομένων των ξενοδοχείων, των οινοπωλείων, των εστιατορίων και των λεσχών.

23 Τέταρτον, προβάλλουν ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, της αποφάσεως του 1989 αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του τα καταστήματα που έχουν περιορισμένου χαρακτήρα άδεια. Ο αποκλεισμός αυτός εξηγείται από το γεγονός ότι αυτό το είδος καταστημάτων αποτελεί αμελητέο μέσον στην εξουσία που έχουν οι εθνικές ζυθοποιίες να στεγανοποιήσουν την αγορά. Πράγματι, το μερίδιο των εν λόγω καταστημάτων στο συνολικό μέγεθος των πωλήσεων μπύρας αντιπροσωπεύει, όπως η ίδια η Επιτροπή αναγνώρισε στην παράγραφο 61 της προσβαλλομένης αποφάσεως, πολύ λιγότερο του 10 %. Επομένως, δεν επιβαλλόταν ο συνυπολογισμός του στον ορισμό της αγοράς.

24 Πέμπτον, προβάλλουν ότι πρόσφατα η Επιτροπή, σε άλλη υπόθεση που αφορούσε την εθνική ζυθοποιία Whitbread, εκτίμησε την αγορά κατά τον τρόπο που προβάλλεται στην παρούσα υπόθεση. Συναφώς, οι προσφεύγοντες παραπέμπουν στην ανακοίνωση που έγινε σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 στο πλαίσιο της υποθέσεως IV/35.079/F3 — Whitbread (ΕΕ 1997, C 294, σ. 2, στο εξής: ανακοίνωση Whitbread), και ειδικότερα στην παράγραφο 3, όπου η Επιτροπή αναφέρει ότι τα «1 970 ποτοπωλεία [που εκμισθώνει η Whitbread] αντιπροσωπεύουν το 2,4 % των καταστημάτων [του Ηνωμένου Βασιλείου] των οποίων η εκμετάλλευση γίνεται με "πλήρη άδεια"».

25 Η Επιτροπή προβάλλει ότι το ζήτημα που ανέκυψε με την καταγγελία ταυτίζεται με εκείνο του οποίου το Δικαστήριο επελήφθη στο πλαίσιο της υποθέσεως που οδήγησε στην έκδοση της προαναφερθείσας αποφάσεως Δηλιμίτης, η δε προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται στα κριτήρια που διαμορφώθηκαν με την απόφαση αυτή, τα οποία είναι πρόσφορα στην παρούσα υπόθεση. Τα επιχειρήματα που αντιτάσσουν οι προσφεύγοντες στο συμπέρασμα αυτό είναι αβάσιμα.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

26 Προκειμένου να εξακριβωθεί το βάσιμο του ορισμού της αγοράς που υιοθέτησε η Επιτροπή στην παράγραφο 60 της προσβαλλομένης αποφάσεως, επιβάλλεται η υπόμνηση, προκαταρκτικά, ότι η οριοθέτηση της σχετικής αγοράς είναι ουσιώδης για την ανάλυση των επιπτώσεων που έχουν οι συμβάσεις προμήθειας μπύρας που συνοδεύονται από την υποχρέωση αποκλειστικής αγοράς επί της λειτουργίας του ανταγωνισμού και, ιδίως, για την ανάλυση των δυνατοτήτων που έχουν οι νέοι ανταγωνιστές, ημεδαποί και αλλοδαποί, να διεισδύσουν στην αγορά της κατανάλωσεως μπύρας, ή να αυξήσουν το μερίδιο τους στην αγορά (βλ. απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, σκέψεις 15 και 16, και αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 1995, T-7/93, Langnese-Iglo κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1533, σκέψη 60, και T-9/93, Schöller κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1611, σκέψη 39).

27 Η οριοθέτηση της σχετικής αγοράς στην οποία προέβη η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση επαναλαμβάνει την υιοθετηθείσα από το Δικαστήριο με την

απόφασή του Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω. Με την απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο κλήθηκε ειδικότερα να αποφανθεί, στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ ενός μισθωτή ποτοπωλείου και μιας γερμανικής ζυθοποιίας, επί του συμβιβαστού των συμβάσεων προμήθειας μπύρας προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Κατέληξε ότι η αγορά αναφοράς αντιστοιχούσε σε εκείνην της διανομής μπύρας στον τομέα των ποτοπωλείων η οποία διακρίνεται εκείνης του λιανικού εμπορίου και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα καφενεία και τα εστιατόρια (απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, σκέψη 17) και, επομένως, εκτείνεται στο σύνολο των καταστημάτων που πωλούν οινοπνευματώδη ποτά που καταναλώνονται επί τόπου.

28 Το Δικαστήριο παρατήρησε ότι η πώληση της μπύρας πραγματοποιείται τόσο μέσω του λιανικού εμπορίου όσο και μέσω των καταστημάτων που πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου. Διαπίστωσε ότι, από την άποψη του καταναλωτή, ο τομέας των προαναφερομένων καταστημάτων που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα καφενεία και τα εστιατόρια, διαφέρει από τον τομέα του λιανικού εμπορίου, καθόσον η πώληση στα πρώτα δεν εξαρτάται κυρίως από οικονομικούς παράγοντες. Προσέθεσε ότι αυτή η ιδιαιτερότητα των πωλήσεων εντός των καταστημάτων αυτών επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι οι ζυθοποιίες έχουν οργανώσει ειδικά δίκτυα διανομής στον τομέα αυτόν, για τα οποία είναι αναγκαίες ειδικές εγκαταστάσεις, και ότι οι τιμές στον τομέα αυτόν είναι κατά γενικό κανόνα υψηλότερες των τιμών πωλήσεως στο λιανικό εμπόριο (απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, σκέψη 16).

29 Κρίνεται ότι ορθώς η Επιτροπή επανέλαβε αυτόν τον ορισμό της αγοράς στην προκειμένη περίπτωση, δεδομένου ότι οι λόγοι που τον δικαιολογούσαν στο πλαίσιο της υποθέσεως που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, μπορούν να ισχύουν και στην παρούσα υπόθεση.

30 Πράγματι, τα καταστήματα τα οποία πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου εμφανίζουν, τόσο στο Ηνωμένο Βασίλειο όσο και στη Γερμανία, ένα κοινό χαρακτηριστικό: από την άποψη του καταναλωτή, η πώληση σ' αυτά συνδέεται με παροχή υπηρεσιών και η κατανάλωση μπύρας δεν εξαρτάται κυρίως από οικονομικούς παράγοντες, ως προς δε τις ζυθοποιίες, η διανομή έχει οργανωθεί

σύμφωνα με συστήματα που χαρακτηρίζουν αυτόν τον τομέα και οι εφαρμοζόμενες τιμές είναι, κατά γενικό κανόνα, υψηλότερες των τιμών πωλήσεως στο λιανικό εμπόριο.

31 Συναφώς, η Επιτροπή ορθώς παρατηρεί, στην παράγραφο 59 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το σύνολο των καταστημάτων τα οποία στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι κάτοχοι αδείας που τους επιτρέπει την πώληση οινοπνευματωδών ποτών για κατανάλωση επί τόπου, ανεξαρτήτως του αν είναι κάτοχοι πλήρους αδείας, αδείας περιορισμένου χαρακτήρα ή αδείας λέσχης, εμφανίζουν τα εξής κοινά χαρακτηριστικά: τα ποτά αγοράζονται για να καταναλωθούν επί τόπου, η έννοια της υπηρεσίας είναι σημαντική και υπάρχει ειδικό σύστημα διανομής κοινό για το σύνολο αυτών των καταστημάτων, το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ειδικές εγκαταστάσεις για την πώληση βαρελίσιας μπύρας. Μολονότι η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η τιμή της μπύρας στις λέσχες είναι μικρότερη εκείνης που ισχύει στα άλλα καταστήματα, πράγμα που αυτή εξηγεί από το γεγονός ότι οι λέσχες δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό, διευκρινίζει ότι η τιμή είναι ωστόσο υψηλότερη από εκείνη που ισχύει στις υπεραγορές.

32 Τα κοινά αυτά χαρακτηριστικά, που ασκούν επιρροή στην οριοθέτηση της σχετικής αγοράς, εφαρμόζονται αδιακρίτως στο σύνολο των καταστημάτων που πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου, παρά το γεγονός ότι τα καταστήματα εμφανίζουν μεταξύ τους αρκετά σημαντικές διαφορές όσον αφορά το πλαίσιο και την ατμόσφαιρα εντός των οποίων πραγματοποιείται η πώληση, τη φύση των υπηρεσιών που συνδέονται με την πώληση και ακόμη, ενδεχομένως, τις τιμές που ισχύουν στα εν λόγω καταστήματα.

33 Αυτή η ποικιλία στα είδη καταστημάτων, που έχουν τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά και, επομένως, εμπίπτουν στη σχετική αγορά, απεικονίζεται από το γεγονός ότι το Δικαστήριο παρέθεσε, ως παραδείγματα σχετικά με τα οποία διευκρίνισε ρητά, εξάλλου, ότι δεν ήσαν περιοριστικά τα καφενεία και τα εστιατόρια (απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, σκέψη 16), επομένως, είδη καταστημάτων που διαφέρουν τα μεν από τα δε, γενικά, από το πλαίσιο και την ατμόσφαιρα, τη φύση των παρεχομένων υπηρεσιών και τις εφαρμοζόμενες τιμές για την πώληση οινοπνευματωδών ποτών, περιλαμβανομένης και της μπύρας.

34 Οι διαφορές αυτές, οι οποίες ασφαλώς δεν είναι αμελητέες στο πνεύμα του καταναλωτή, αλλά δευτερεύουσες σε σχέση με τα προαναφερθέντα κοινά χαρακτηριστικά, δεν είναι επομένως ικανές να αναιρέσουν το συμπέρασμα ότι τα καταστήματα τα οποία πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου εμπίπτουν όλα στην ίδια αγορά.

35 Συναφώς, κρίνεται ότι τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγοντες προκειμένου να αποδείξουν ότι η σχετική αγορά εκπροσωπείται μόνον από τα ποτοπωλεία, αποκλειομένων των άλλων καταστημάτων που κατέχουν πλήρεις άδειες και των καταστημάτων που κατέχουν άδειες περιορισμένου χαρακτήρα και άδειες λεσχών, δεν είναι βάσιμα.

36 Πρώτον, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, είχε ως μοναδικό αντικείμενο την επιβεβαίωση του γεγονότος, μη αμφισβητηθέντος στην περίπτωση εκείνη, ότι η αγορά στην οποία απευθύνονται τα καταστήματα που πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου διακρίνεται εκείνης του λιανικού εμπορίου. Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι είναι αληθές ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως Δηλιμίτης, παρατεθείσας στη σκέψη 16 ανωτέρω, η οποία αποτελεί συνέχεια προδικαστικού ερωτήματος ερμηνείας, ο εναγόμενος της κύριας δίκης υποστήριξε ότι έπρεπε να περιληφθούν στην εν λόγω αγορά οι πωλήσεις μπύρας που πραγματοποιούν οι υπεραγορές και οι λοιποί λιανοπωλητές έμποροι (βλ. έκθεση ακροατηρίου στην υπόθεση που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως Δηλιμίτης, παρατεθείσας στη σκέψη 16 ανωτέρω, Συλλογή 1991, σ. I-945). Ωστόσο, δεν έπεται ότι η οριοθέτηση της σχετικής αγοράς στην οποία προέβη το Δικαστήριο στην υπόθεση αυτή είναι πρόσφορη μόνο προς αντίκρουση της θέσεως αυτής, η οποία άλλωστε δεν αποτελούσε, αυτή καθεαυτή, το αντικείμενο του προδικαστικού ερωτήματος που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο. Πράγματι, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι αυτός ο ορισμός της αγοράς απέβλεπε, σύμφωνα με την από 12 Δεκεμβρίου 1967 απόφασή του, 23/67, Brasserie de Haecht (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 629), στο να ληφθεί υπόψη το οικονομικό και το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η σύμβαση προμήθειας μπύρας (απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, σκέψη 14) και αποτέλεσε την αρχή της αναλύσεως των αποτελεσμάτων που συνεπάγεται μια τέτοια σύμβαση, σε συνδυασμό με άλλες ομοειδείς συμβάσεις, επί των δυνατοτήτων των εγχωρίων ανταγωνιστών ή των ανταγωνιστών από τα άλλα κράτη μέλη να διεισδύσουν στην αγορά της καταναλώσεως μπύρας (απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, σκέψη 15). Ο τρόπος ενεργείας του κατευθυνόταν από ένα και μοναδικό κριτήριο, ήτοι τη φύση της σχετικής οικονο-

μικής δραστηριότητας, εν προκειμένω την πώληση μπύρας. Επομένως, ο ορισμός της αγοράς ανταποκρινόταν σε πολύ ευρύτερες εκτιμήσεις πέραν της εξακριβώσεως αν η σχετική αγορά περιελάμβανε επίσης το λιανικό εμπόριο.

37 Δεύτερον, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι οι καταναλωτές διακρίνουν τα ποτοπωλεία από τις λέσχες και εξ αυτού συνάγουν ότι οι λέσχες δεν εμπίπτουν στην ίδια αγορά με τα ποτοπωλεία. Συναφώς, αντλούν επιχείρημα από το γεγονός, που μνημονεύει η Επιτροπή στην παράγραφο 59 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η τιμή της μπύρας στις λέσχες αντιπροσώπευε (τον Δεκέμβριο του 1994) το 82 έως 83 % της τιμής στα ποτοπωλεία. Αντιπαραθέτουν το γεγονός αυτό προς την ανακοίνωση της Επιτροπής περί του ορισμού της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, όπου διευκρινίζεται ότι η εκτίμηση της υποκαταστάσεως από την πλευρά της ζητήσεως συνεπάγεται καθορισμό του φάσματος των προϊόντων που ο καταναλωτής θεωρεί ως υποκατάστατα (παράγραφος 15). Η Επιτροπή παραθέτει, ως παράδειγμα του κριτηρίου που μπορεί να παράσχει ενδείξεις όσον αφορά τα στοιχεία που είναι χρήσιμα για τον ορισμό των αγορών, τις επιπτώσεις που μπορεί να συνεπάγεται η υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης την οποία ενδέχεται να επιφέρουν οι μικρές αλλά διαρκείς μεταβολές των σχετικών τιμών (παράγραφος 15). Συναφώς, η Επιτροπή παρατηρεί με την ανακοίνωσή της ότι το ζήτημα που τίθεται είναι κατά πόσον οι πελάτες των μερών θα στραφούν σε προϊόντα υποκαταστάσεως ή σε προμηθευτές που είναι εγκατεστημένοι αλλού, σε περίπτωση μικρής, αλλά διαρκούς αυξήσεως (5 έως 10 %), των σχετικών τιμών των προϊόντων στις οικείες περιοχές. Αν η υποκατάσταση καθιστά ανώφελη την αύξηση των τιμών, λόγω της μειώσεως των πωλήσεων που αυτή συνεπάγεται, τα προϊόντα υποκαταστάσεως ενσωματώνονται στη σχετική αγορά (παράγραφος 17).

38 Αναφερόμενοι στα στοιχεία αυτά, οι προσφεύγοντες προβάλλουν ότι η διαφορά τιμής μεταξύ των ποτοπωλείων και των λεσχών, αν ληφθούν υπόψη τα στοιχεία που παρέχει η Επιτροπή στην παράγραφο 59 της προσβαλλομένης αποφάσεως, είναι της τάξεως του 17 έως 18 % και τίποτε δεν δείχνει αύξηση της καταναλώσεως μπύρας στις λέσχες σε σχέση με τα ποτοπωλεία. Επομένως, καταλήγουν στην ύπαρξη δύο χωριστών αγορών.

39 Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι το γεγονός ότι ο καταναλωτής διακρίνει μεταξύ πολλών ειδών καταστημάτων τα οποία πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου δεν ασκεί επιρροή για να θεωρηθεί ότι κάθε είδος των καταστημάτων αυτών

συνιστά χωριστή αγορά, δεδομένου ότι το σύνολο των καταστημάτων αυτών εμφανίζουν, τόσο για τον καταναλωτή (η αγορά της μπύρας συνδέεται με παροχή υπηρεσιών και η κατανάλωση μπύρας στα καταστήματα αυτά δεν εξαρτάται κυρίως από οικονομικούς παράγοντες) όσο και για τις ζυθοποιίες (ύπαρξη ειδικών συστημάτων διανομής και υψηλότερες τιμές πωλήσεως σε σχέση με τις εφαρμοζόμενες στο λιανικό εμπόριο), κοινά χαρακτηριστικά τα οποία επιβάλλουν να θεωρηθούν τα καταστήματα αυτά ως εμπίπτοντα σε μια αγορά.

40 Οι προσφεύγοντες, οι οποίοι στηρίζονται σε ένα πολύ απλό παράδειγμα, το οποίο αντλούν από την ανακοίνωση της Επιτροπής περί του ορισμού της οικείας αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, θέτουν το ζήτημα της υποκαταστάσεως από την πλευρά της ζητήσεως βάσει μόνον του κριτηρίου της διαφοράς τιμής. Επομένως, δεν λαμβάνουν υπόψη την ιδιαιτερότητα της πωλήσεως μπύρας, που τόνισε το Δικαστήριο με την απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, δηλαδή ότι η κατανάλωση του οινοπνεύματος αυτού στα καταστήματα που πωλούν μπύρα για κατανάλωση επί τόπου δεν εξαρτάται κυρίως από οικονομικούς παράγοντες. Συναφώς, η Επιτροπή ορθώς αναφέρει με τα υπομνήματά της ότι η επιλογή στην οποία προβαίνει ο καταναλωτής μεταξύ των καταστημάτων αυτών επηρεάζεται ιδίως από το περιβάλλον και την ατμόσφαιρα των καταστημάτων, τούτο δε ακόμη και εντός της υποκατηγορίας των ποτοπωλείων που διακρίνουν οι προσφεύγοντες.

41 Τρίτον, οι προσφεύγοντες προβάλλουν ότι τα ποτοπωλεία αποτελούν για τις ζυθοποιίες χωριστή αγορά. Προς στήριξη της θέσεως αυτής, παραπέμπτουν στην ετήσια έκθεση 1995-1996 της Greene King, η οποία διαφοροποιούσε τα διάφορα είδη καταστημάτων, τα οποία πωλούν μπύρα για κατανάλωση επί τόπου, και στο *Pub Industry Handbook 1997*, εμπορική δημοσίευση η οποία παρέχει πληροφορίες μόνο για τα ποτοπωλεία.

42 Συναφώς, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι η ετήσια έκθεση της Greene King, η οποία έχει ως σκοπό να πληροφορήσει τους μετόχους για τα οικονομικά αποτελέσματα της εταιρίας αυτής, προβαίνει ασφαλώς σε απογραφή των διαφόρων διαύλων διανομής μπύρας. Ωστόσο, η απογραφή αυτή περιλαμβάνει κατηγορίες, όπως εκείνες των καταστημάτων που συνδέονται και εκείνων που δεν συνδέονται με τις ζυθοποιίες, που δεν αποτελούν, ακόμη και κατά τους προσφεύγοντες, χωριστές αγορές. Επο-

μένως, το κριτήριο που χρησιμοποιήθηκε στην ετήσια αυτή έκθεση, με σκοπό τη διαφοροποίηση μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών καταστημάτων, δεν ήταν προφανώς ο ορισμός χωριστών αγορών.

43 Το ότι το *Pub Industry Handbook 1997* παρέχει πληροφορίες μόνο για τα ποτοπωλεία, αποκλειομένων των άλλων ειδών καταστημάτων που πωλούν μπύρα για κατανάλωση επί τόπου, εξηγείται από το γεγονός ότι η δημοσίευση αυτή απευθύνεται κυρίως στους ιδιοκτήτες και στους μισθωτές ποτοπωλείων. Το γεγονός αυτό απεικονίζει την ποικιλία των καταστημάτων που πωλούν μπύρα για κατανάλωση επί τόπου και τη δυνατότητα κατατάξεώς τους σε διαφορετικές κατηγορίες. Εκ τούτου δεν έπεται, ωστόσο, ότι κάθε μία από αυτές τις κατηγορίες καταστημάτων πρέπει να θεωρείται ότι αποτελεί χωριστή αγορά. Πράγματι, όπως καταδείχθηκε ανωτέρω στις σκέψεις 29 έως 34, όλα τα εν λόγω καταστήματα έχουν, ανεξάρτητα από την κατηγορία στην οποία ανήκουν, κοινά χαρακτηριστικά που επιβάλλουν να θεωρηθούν ότι εμπίπτουν σε μία και μόνον αγορά.

44 Το συμπέρασμα αυτό πρέπει επίσης να αντιταχθεί στο τέταρτο επιχείρημα που προέβαλαν οι προσφεύγοντες, το οποίο αντλούν από το γεγονός ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, της υπουργικής αποφάσεως του 1989 αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της τα καταστήματα τα οποία είναι κάτοχοι μιας περιορισμένου χαρακτήρα άδειας. Ένας τέτοιος αποκλεισμός βάσει διατάξεως του εθνικού δικαίου, της οποίας εξάλλου το περιεχόμενο δεν προσδιορίζεται σαφώς, όπως ορθώς παρατηρεί η Επιτροπή στην παράγραφο 61 της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν συνιστά, αφ' εαυτού, αποφασιστικό λόγο για να θεωρηθεί ότι τα καταστήματα αυτά, τα οποία εμφανίζουν μαζί με όλα τα άλλα καταστήματα που πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου τα κοινά χαρακτηριστικά που μνημονεύονται στη σκέψη 30 ανωτέρω, των οποίων η ύπαρξη δεν αμφισβητείται εξάλλου από τη διάταξη αυτή, εμπίπτουν σε άλλη αγορά.

45 Πέμπτον, οι προσφεύγοντες αναφέρονται στην ανακοίνωση Whitbread. Υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή με την ανακοίνωση αυτή εκτίμησε το μερίδιο αγοράς της ζυθοποιίας αυτής, όχι όπως εν προκειμένω, ενόψει του συνολικού αριθμού των καταστημάτων που είναι κάτοχοι αδείας που τους επιτρέπει την πώληση οινοπνευματωδών ποτών για κατανάλωση επί τόπου, αλλά μόνο για τα καταστήματα

που είναι κάτοχοι πλήρους αδείας. Δικαιολογούν τη θέση αυτή επικαλούμενοι μια φράση που εξάγουν από την παράγραφο 3 της ανακοινώσεως αυτής, στην οποία η Επιτροπή αναφέρει ότι τα καταστήματα τα οποία πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου και τα οποία ανήκουν στην Whitbread και παραχωρούνται με μόνιμη σύμβαση μισθώσεως αντιπροσωπεύουν το 2,4 % των καταστημάτων του Ηνωμένου Βασιλείου των οποίων η εκμετάλλευση γίνεται με πλήρη άδεια.

46 Επιβάλλεται συναφώς η διαπίστωση ότι, αντίθετα προς ό,τι προτείνουν οι προσφεύγοντες, επικαλούμενοι ένα απόσπασμα της ανακοινώσεως Whitbread, η Επιτροπή όρισε την εν λόγω αγορά στην υπόθεση αυτή κατά τον ίδιο τρόπο όπως και εν προκειμένω, ως περιλαμβάνουσα δηλαδή το σύνολο των καταστημάτων που είναι κάτοχοι αδείας που τους επιτρέπει την πώληση οινοπνευματωδών ποτών για κατανάλωση επί τόπου.

47 Το συμπέρασμα αυτό στηρίζεται, αφενός, στην ίδια την ανακοίνωση. Πράγματι, στις παραγράφους 12 και 13, καθώς και στον πίνακα 1, λαμβάνονται υπόψη το σύνολο των καταστημάτων που πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου με ένδειξη, αντιστοίχως, του αριθμού τους για κάθε κατηγορία καταστήματος, ανάλογα με τον χαρακτήρα της άδειας που κατέχει και την ποσότητα της πωλούμενης μπύρας. Επιπροσθέτως, στην ίδια φράση της παραγράφου 3 της ανακοινώσεως, στην οποία οι προσφεύγοντες στηρίζουν το επιχείρημά τους, η Επιτροπή προσθέτει ότι τα καταστήματα Whitbread που παραχωρούνται με μίσθωση αγοράζουν από την εν λόγω ζυθοποιία ένα αριθμό βαρελιών μπύρας που αντιπροσωπεύει το 1,6 % της καταναλώσεως μπύρας στα καταστήματα τα οποία πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου στο Ηνωμένο Βασίλειο. Επομένως, η Επιτροπή εκτιμά το μερίδιο αγοράς της Whitbread σε όρους ποσότητας μπύρας που αγοράζουν και διαθέτουν τα καταστήματά της τα οποία παραχωρούνται με μίσθωση σε σχέση με το σύνολο των καταστημάτων τα οποία πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου, ανεξαρτήτως του αν είναι κάτοχοι πλήρους αδείας, αδείας περιορισμένου χαρακτήρα ή αδείας λέσχης.

48 Το συμπέρασμα αυτό στηρίζεται, αφετέρου, στην απόφαση 1999/230/ΕΚ της Επιτροπής, της 24ης Φεβρουαρίου 1999, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.079/F3 — Whitbread) (ΕΕ L 88, σ. 26, στο εξής: απόφαση Whitbread), εκδοθείσα μετά την κατάθεση της προ-

σφυγής στην παρούσα υπόθεση, στην οποία παρέπεμψαν οι διάδικοι κατά την έγγραφη διαδικασία. Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή προβαίνει, στις αιτιολογικές σκέψεις 95 έως 97, στον ορισμό της εν λόγω αγοράς πανομοιότυπο υπό όλες τις επόψεις με εκείνον στον οποίο προέβη με τις παραγράφους 58 έως 60 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

49 Το επιχείρημα των προσφευγόντων το οποίο, εξάλλου, ασκεί επιρροή μόνον προκειμένου να αποδειχθεί η λογική ανακολουθία που επέδειξε η Επιτροπή σε διακεκριμένες αλλά παρόμοιες υποθέσεις, όχι όμως για τον εσφαλμένο ορισμό της αγοράς στην προκειμένη περίπτωση, δεν είναι επομένως βάσιμο.

50 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι προσφεύγοντες αβασίμως επικαλούνται πλάνη περί το δίκαιο, στην οποία υπέπεσε η Επιτροπή κατά τον ορισμό της εν λόγω αγοράς, καθώς και ανεπαρκή αιτιολογία.

51 Πρέπει να προστεθεί ότι η λυσιτέλεια του λόγου αυτού είναι πολύ περιορισμένη. Πράγματι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η αγορά αναφοράς πρέπει να οριστεί κατά τον τρόπο που προβάλλουν οι προσφεύγοντες, το μερίδιο αγοράς της Greene King, εκφραζόμενο σύμφωνα με την πλέον σημαντική παράμετρο, δηλαδή την ποσότητα της πωλούμενης μπύρας η οποία, με βάση τον ορισμό της αγοράς που υιοθέτησε η Επιτροπή, είναι 1,3 %, θα ανερχόταν μόλις στο 1,86 %, αν γίνει δεκτός ο ορισμός της σχετικής αγοράς που προτείνουν οι προσφεύγοντες. Επομένως, το μερίδιο αυτό θα εξακολουθούσε να είναι πολύ μικρό. Ο πραγματογνώμονας που όρισαν οι προσφεύγοντες, ο καθηγητής Waterson, αναγνωρίζει άλλωστε ότι ο ορισμός της αγοράς που προτείνουν οι προσφεύγοντες θα είχε περιορισμένο αποτέλεσμα στο μερίδιο της αγοράς της Greene King (παράρτημα Α του δικογράφου της προσφυγής, σ. 99).

52 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Β — *Επί της συμβολής του δικτύου συμφωνιών της Greene King στη στεγανοποίηση της αγοράς*

53 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή θεώρησε ότι, βάσει των κριτηρίων που επεξεργάστηκε το Δικαστήριο στην απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, η σχετική αγορά, δηλαδή η αγορά διανομής μπύρας στα καταστήματα τα οποία πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου στο Ηνωμένο Βασίλειο, είναι στεγανοποιημένη, αλλ' ότι το δίκτυο συμφωνιών της Greene King, συνιστάμενο σε μισθώσεις μαζί με την υποχρέωση αγοράς που συνήψε η ζυθοποιία αυτή με τους μισθωτές της, δεν συμβάλλει κατά σημαντικό τρόπο σ' αυτή τη στεγανοποίηση της αγοράς, οπότε οι συμφωνίες αυτές δεν εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

54 Οι προσφεύγοντες αμφισβητούν το συμπέρασμα αυτό. Θεωρούν ότι το δίκτυο συμφωνιών της Greene King συμβάλλει σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς. Η διαπίστωση αυτή επιβάλλεται αν ληφθούν υπόψη η συμβολή του δικτύου αυτού εκτιμώμενη μεμονωμένα και, επικουρικώς, προστιθέμενη στην προαναφερόμενη συμβολή, εκείνη των συμβάσεων προμήθειας μπύρας που συνήψε η Greene King με τις εθνικές ζυθοποιίες.

1. Επί της συμβολής του δικτύου συμφωνιών της Greene King εξεταζόμενου μεμονωμένα

55 Οι προσφεύγοντες αμφισβητούν την εκτίμηση της Επιτροπής περί του μεριδίου της Greene King στη σχετική αγορά και τη διάρκεια των μισθωτικών της συμβάσεων. Θεωρούν επίσης ότι η Επιτροπή παρέλειψε να αναφέρει τους λόγους για τους οποίους το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν εφαρμόστηκε παρά το ότι η Greene King παρέλειψε να τηρήσει τα κριτήρια της ανακοινώσεως που αφορά τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 1983/83 και (ΕΟΚ) 1984/83 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1983, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικής διανομής και αποκλειστικής προμήθειας

(ΕΕ 1984, C 101, σ. 2), όπως τροποποιήθηκε με την ανακοίνωση 92/C 121/02 της Επιτροπής (ΕΕ 1992, C 121, σ. 2) (στο εξής: ανακοίνωση σχετικά με τους κανονισμούς).

α) Επί του μεριδίου της Greene King στη σχετική αγορά

56 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή κατέληξε, πρώτον, ότι το μερίδιο αγοράς της Greene King, εκφραζόμενο σε αριθμό καταστημάτων που κατέχουν άδεια επιτρέπουσα την πώληση οινοπνευματωδών ποτών για κατανάλωση επί τόπου, είναι το 0,7 %. Προς τούτο, διαπίστωσε, αφενός, ότι υπάρχουν στο Ηνωμένο Βασίλειο 146 900 καταστήματα του είδους αυτού, στα οποία περιλαμβάνονται 83 100 καταστήματα που κατέχουν πλήρεις άδειες, από τα οποία 57 000 είναι ποτοπωλεία, το δε υπόλοιπο αποτελείται από μπαρ ξενοδοχείων και ποτοπωλεία· 32 300 καταστήματα που κατέχουν άδειες, περιορισμένου χαρακτήρα, στα οποία περιλαμβάνονται τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια· 31 500 ποτοπωλεία. Αφετέρου, διαπίστωσε ότι η Greene King είναι ιδιοκτήτης 1 101 καταστημάτων που κατέχουν άδεια επιτρέπουσα την πώληση οινοπνευματωδών ποτών για κατανάλωση επί τόπου, από τα οποία 628 παραχωρούνται με μίσθωση σε επιχειρηματίες οι οποίοι υποχρεούνται να αγοράζουν μπύρα από τη ζυθοποιία-ιδιοκτήτη. Παρατήρησε, στην παράγραφο 29 του βάσει του άρθρου 6 εγγράφου, ότι σ' αυτά τα 1 101 καταστήματα προστίθενται εκείνα που δεν ανήκουν στην Greene King, αλλά σε επιχειρηματίες στους οποίους χορηγήθηκαν δάνεια από τη ζυθοποιία αυτή και οι οποίοι αναλαμβάνουν σε αντάλλαγμα, μεταξύ άλλων, την υποχρέωση αγοράς μπύρας από τη ζυθοποιία, των οποίων ο αριθμός ανέρχεται σε 1 500. Σημείωσε ότι, περιλαμβανομένων και αυτών των καταστημάτων, το μερίδιο της Greene King στην αγορά διανομής μπύρας στο Ηνωμένο Βασίλειο εντός των καταστημάτων που κατέχουν άδεια επιτρέπουσα την πώληση οινοπνευματωδών ποτών για κατανάλωση επί τόπου είναι μικρότερο του 2 % (βλ. υποσημείωση 34 στην προσβαλλόμενη απόφαση).

57 Δεύτερον, η Επιτροπή διαπίστωσε, στην παράγραφο 102 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η μπύρα που πωλείται στο σύνολο των καταστημάτων της Greene King, δηλαδή τα καταστήματα που της ανήκουν, των οποίων η διαχείριση γίνεται από έναν εργαζόμενό της ή τα οποία παραχωρήθηκαν με μίσθωση, και εκείνα τα οποία συνδέονται με συμβάσεις δανείου, αντιπροσωπεύουν το 1,3 % της ποσότητας μπύρας που πωλείται στο Ηνωμένο Βασίλειο εντός του συνόλου των καταστημάτων που κατέχουν άδεια επιτρέπουσα την πώληση οινοπνευματωδών ποτών για κατανάλωση επί τόπου. Επομένως, κατέληξε ότι αυτό το μερίδιο αγοράς είναι κατά πολύ

μικρότερο του 5 % ή και περισσότερο του μεριδίου που κατέχουν κάθε μια από τις τέσσερις εθνικές ζυθοποιίες.

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

58 Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η Greene King συμβάλλει σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς στο Ηνωμένο Βασίλειο. Προς τούτο, επικρίνουν τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση σχετικά με το μερίδιο αγοράς της ζυθοποιίας αυτής, που θεωρούν ότι είναι μεγαλύτερο.

59 Όσον αφορά, πρώτον, το μερίδιο αγοράς της Greene King, εκφραζόμενο σε αριθμό καταστημάτων, οι προσφεύγοντες παρατηρούν ότι, ακόμη και αν η αγορά του σχετικού προϊόντος περιλαμβάνει μόνον τα ποτοπωλεία, όπως ισχυρίζονται, ο αριθμός αναφοράς του συνόλου των καταστημάτων σε σχέση με τον οποίο το μερίδιο αγοράς πρέπει να υπολογιστεί δεν είναι 146 900, αλλά 57 000 καταστήματα.

60 Δεύτερον, θεωρούν ότι ο αριθμός των καταστημάτων που ανήκει στην Greene King δεν είναι 1 101, όπως δέχεται η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, αλλά, όπως προκύπτει από την παράγραφο 27 του βάσει του άρθρου 6 εγγράφου, 1 133.

61 Θεωρούν ότι σ' αυτά τα 1 133 καταστήματα που ανήκουν στην Greene King πρέπει να προστεθούν 1 500 τα οποία συνδέονται με συμβάσεις δανείου, οπότε ο αριθμός αναφοράς είναι 2 633 καταστήματα.

62 Επομένως, συνάγουν ότι το μερίδιο αγοράς της Greene King δεν είναι 0,7 %, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, αλλά 4,6 %.

63 Δεύτερον, όσον αφορά το μερίδιο αγοράς της Greene King εκφραζόμενο σε ποσότητα πωλούμενης μπύρας, οι προσφεύγοντες είναι της γνώμης ότι το εν λόγω μερίδιο, υπολογιζόμενο βάσει της αγοράς του σχετικού προϊόντος όπως αυτοί την ορίζουν, δηλαδή σε σχέση μόνο με τις ποσότητες μπύρας που πωλείται στα ποτοπωλεία, ανέρχεται στο 1,86 %.

64 Η Επιτροπή θεωρεί ότι, όποια και αν είναι η ανάλυση ή η παρουσίαση των πραγματικών στοιχείων, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η Greene King συμβάλλει, από μόνη της, κατά τρόπο σημαντικό στη στεγανοποίηση της αγοράς.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

65 Ο υπολογισμός του μεριδίου αγοράς της Greene King που προτείνουν οι προσφεύγοντες διαφέρει εκείνου στον οποίο προέβη η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση σε τρία σημεία: πρώτον, ο ορισμός της αγοράς αναφοράς, η οποία πρέπει να περιλαμβάνει, κατά τους προσφεύγοντες, μόνον τα ποτοπωλεία και όχι, όπως θεωρεί η Επιτροπή, όλα τα καταστήματα τα οποία πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου· δεύτερον, ο προσδιορισμός του αριθμού των καταστημάτων που ανήκουν στην Greene King, εκτιμώμενος από τους προσφεύγοντες σε 1 133, αντί των 1 101 που δέχεται η προσβαλλόμενη απόφαση· τρίτον, ο συνολικός αριθμός καταστημάτων που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον προσδιορισμό του μεριδίου αγοράς, αφού οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι πρέπει να περιληφθούν, εκτός των καταστημάτων που ανήκουν στην Greene King, εκείνα τα οποία συνδέονται με σύμβαση δανείου, τα οποία εκτιμούν σε 1 500.

66 Πρώτον, όσον αφορά τον ορισμό της αγοράς αναφοράς τον οποίο προτείνουν οι προσφεύγοντες, που αποτελεί τον κύριο λόγο διαφωνίας μεταξύ των προσφευγόντων και της Επιτροπής ως προς τον υπολογισμό του μεριδίου αγοράς της Greene King, έγινε δεκτό ανωτέρω (σκέψεις 16 έως 52) ότι καλώς η Επιτροπή θεώρησε ότι όλα τα καταστήματα τα οποία πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου εμπίπτουν στη σχετική αγορά. Επομένως, το επιχείρημα των προσφευγόντων πρέπει να απορριφθεί.

67 Δεύτερον, όσον αφορά τον υπολογισμό του αριθμού καταστημάτων που ανήκουν στην *Greene King*, ο προτεινόμενος από τους προσφεύγοντες αριθμός στηρίζεται στο περιεχόμενο του βάσει του άρθρου 6 εγγράφου, στο οποίο η Επιτροπή διαπιστώνει, στην παράγραφο 27, ότι η Greene King ήταν ιδιοκτήτης, στις 4 Μαΐου 1997, 1 133 καταστημάτων. Ο αριθμός αυτός διαφέρει εκείνου που δέχθηκε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, όπου εκθέτει, στην παράγραφο 33, ότι στις 6 Ιουλίου 1998 ο εν λόγω αριθμός καταστημάτων ανερχόταν σε 1 101. Η διαφωνία μεταξύ των προσφευγόντων και της Επιτροπής εξηγείται, επομένως, από τη διαφορά των ημερομηνιών υπολογισμού, αφού η Επιτροπή προτίμησε να ενημερώσει, κατά τη στιγμή συντάξεως της αποφάσεως, τα στοιχεία τα οποία είχε διαπιστώσει κατά τον χρόνο του βάσει του άρθρου 6 εγγράφου της. Εξάλλου, οι προσφεύγοντες δεν αμφισβητούν την ακρίβεια των προπαρατεθέντων στοιχείων.

68 Εν πάση περιπτώσει, η αριθμητική διαφορά, η οποία είναι μόλις 32 μονάδες, δεν είναι προφανώς τέτοιας φύσεως ώστε να έχει αποφασιστική επίπτωση στον προσδιορισμό του μεριδίου αγοράς της Greene King. Επομένως, το επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί.

69 Τρίτον, όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από το ότι πρέπει να συνυπολογισθούν, εκτός των καταστημάτων που ανήκουν στην Greene King, εκείνα τα οποία συνδέονται με σύμβαση δανείου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση έλαβε υπόψη αυτή την προσέγγιση. Πράγματι, στην υποσημείωση 34 διαπιστώνει ότι, έστω και αν γίνει δεκτή η πρόταση αυτή, το μερίδιο αγοράς της Greene King εκφραζόμενο σε αριθμό καταστημάτων είναι μικρότερο του 2 % και, επομένως αμελητέο, νοουμένου ότι αυτό το μερίδιο αγοράς υπολογίστηκε

σε σχέση με το σύνολο των καταστημάτων τα οποία πωλούν οινοπνευματώδη ποτά για κατανάλωση επί τόπου. Η επίπτωση της προτάσεως αυτής στο μερίδιο αγοράς εκφραζόμενο σε ποσότητα πωλούμενης μπύρας είναι εξάλλου εξίσου μικρή. Πράγματι, όπως έγινε δεκτό στη σκέψη 51 ανωτέρω, αυτό το μερίδιο αγοράς, έστω και υπολογιζόμενο αφού ληφθούν υπόψη οι τρεις προτάσεις των προσφευγόντων, ανέχεται μόλις στο 1,86 %. Τέλος, ο πραγματογνώμονας που όρισαν οι προσφεύγοντες, ο καθηγητής Waterson, εκθέτει με τις παρατηρήσεις του της 8ης Ιουλίου 1997 (παράρτημα Α του δικογράφου της προσφυγής, σ. 2, σημείο 1) ότι δεν έχει πεισθεί ότι τα καταστήματα τα οποία συνδέονται με την Greene King με σύμβαση δανείου αποτελούν σημαντικό στοιχείο για την εκτίμηση της συμβολής του δικτύου συμφωνιών της Greene King στη στεγανοποίηση της αγοράς. Πράγματι, το μέσο ποσό των δανείων είναι αρκετά μικρό και ο διαχειριζόμενος ένα ποτοπωλείο πιθανόν δεν θα είχε μεγάλες δυσχέρειες να επιτύχει τη λήψη παρόμοιου κλασικού εμπορικού δανείου χωρίς υποχρέωση αγοράς. Επομένως, το επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί της διάρκειας των μισθώσεων

70 Η Επιτροπή παρατήρησε στην παράγραφο 102 της προσβαλλομένης αποφάσεως ότι η κανονική διάρκεια των πρότυπων συμβάσεων που συνήψε η Greene King, η οποία είναι εννεαετής, είναι σημαντικά μικρότερη από τη διάρκεια των είκοσι ετών ή και άνω των πρότυπων μισθωτικών συμβάσεων άλλων επιχειρηματιών.

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

71 Οι προσφεύγοντες αμφισβητούν, πρώτον, τον ισχυρισμό ότι η διάρκεια των πρότυπων συμβάσεων της Greene King δεν είναι προφανώς υπερβολική σε σχέση με τη μέση διάρκεια των συμβάσεων που γενικώς συνάπτονται στην αγορά.

72 Δεύτερον, υποστηρίζουν ότι, έστω κα αν η διάρκεια αυτή δεν είναι υπερβολική, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τα καταστήματα τα οποία ανήκουν στην Greene King, μετά τη λήξη της μισθώσεως, εκμισθώνονται εκ νέου σε άλλον επιχειρηματία σύμφωνα με τις ίδιες λεπτομέρειες και, επομένως, εξακολουθούν να «συνδέονται» με την εταιρία.

73 Προς στήριξη της θέσεως αυτής, παραπέμπουν στην απόφαση 1999/474/ΕΚ της Επιτροπής, της 16ης Ιουνίου 1999, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.992/F3 — Scottish and Newcastle) (ΕΕ L 186, σ. 28, στο εξής: απόφαση Scottish & Newcastle), στην οποία αναφέρονται τα εξής:

«[...] όλα τα καταστήματα που ανήκουν στην S & N είναι, κατά βάση, κλειδωμένα στην εταιρεία. Αυτό δεν ισχύει μόνο για την περίπτωση των καταστημάτων που διαχειρίζονται υπάλληλοι της ζυθοποιίας, αλλά και των μισθωμένων καταστημάτων τα οποία μετά το τέλος μιας (βραχυπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης) μίσθωσης, ενοικιάζονται εκ νέου σε άλλη επιχείρηση βάσει δεσμευτικής μίσθωσης» (αιτιολογική σκέψη 124).

74 Η Επιτροπή αναφέρει ότι οι πολλές πληροφορίες που συνέλεξε κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως της επιτρέπουν να ισχυρίζεται ότι άλλες ζυθοποιίες, οι οποίες κατέχουν πολύ περισσότερα καταστήματα απ' ό,τι η Greene King, συνάπτουν συνήθως εικοσαετείς μισθώσεις.

75 Θεωρεί ότι οι διαπιστώσεις που έγιναν με την απόφαση Scottish & Newcastle δεν μπορούν να ισχύσουν στην παρούσα υπόθεση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

76 Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί ο βαθμός στον οποίο οι συμβάσεις προμήθειας μπύρας που συνάπτει μια ζυθοποιία συντελούν στην παραγωγή του σωρευτικού αποτελέσματος της στεγανοποιήσεως της αγοράς που δημιουργεί το σύνολο των παρεμφερών συμβάσεων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η θέση των συμβαλλομένων στην αγορά. Εξάλλου, η συμβολή αυτή εξαρτάται από τη διάρκεια των εν λόγω συμβάσεων. Αν η διάρκεια αυτή είναι προφανώς υπερβολική σε σχέση με τη μέση διάρκεια των συμβάσεων που συνάπτονται γενικά εντός της σχετικής αγοράς, η ατομική σύμβαση εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, σκέψεις 25 και 26, και απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Δεκεμβρίου 2000, C-214/99, Neste Markkinointi, Συλλογή 2000, σ. I-11121, σκέψη 27). Μια ζυθοποιία δηλαδή, που ελέγχει σχετικά μικρό μέρος της αγοράς και δεσμεύει τα σημεία πωλήσεών της επί πολλά έτη, μπορεί να συμβάλλει στη στεγανοποίηση της αγοράς στον ίδιο βαθμό με μια ζυθοποιία της οποίας η θέση στην αγορά είναι σχετικά ισχυρή, αλλά αποδεσμεύει κατά τακτά και σύντομα χρονικά διαστήματα τα σημεία πωλήσεώς της (απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, σκέψη 26).

77 Πρώτον, όσον αφορά την αποτίμηση της διάρκειας των πρότυπων συμβάσεων της Greene King, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι από πρόσφατες αποφάσεις εκδοθείσες από την Επιτροπή σε υποθέσεις σχετικές με τις εθνικές ζυθοποιίες — στις οποίες παρέπεμψαν οι διάδικοι κατά τη διάρκεια της έγγραφης και προφορικής διαδικασίας — προκύπτει ότι η κανονική διάρκεια των πρότυπων συμβάσεων που συνάπτει η Greene King, η οποία είναι εννεαετής, δεν είναι προφανώς υπερβολική σε σχέση με τη μέση διάρκεια των συμβάσεων προμήθειας μπύρας που συνάπτονται γενικά στην αγορά. Έτσι, από την απόφαση Whitbread (αιτιολογική σκέψη 8) προκύπτει ότι τον Φεβρουάριο του 1997 η ζυθοποιία αυτή είχε στην κατοχή της 1 938 καταστήματα μισθωμένα βάσει μιας από τις συμβάσεις που κοινοποίησε στην Επιτροπή, από τα οποία 1 643, ήτοι το 85 % του συνόλου, βάσει εικοσαετούς μισθώσεως, 276, ήτοι το 14 % του συνόλου, βάσει πενταετούς μισθώσεως, και 19, ήτοι το 1 % του συνόλου, βάσει μισθώσεως αποκαλούμενης «πρόωρης συνταξιοδοτήσεως». Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις 8 και 39 της αποφάσεως 1999/473/ΕΚ της Επιτροπής, της 16ης Ιουνίου 1999, σχετικά με

διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/36.081/F3 — Bass) (ΕΕ L 186, σ. 1), η ζυθοποιία αυτή είχε στην κατοχή της, τον Μάρτιο του 1997, 1 186 καταστήματα μισθωμένα βάσει πρότυπων συμβάσεων οι οποίες είχαν συναφθεί γενικά για διάρκεια δέκα ετών, αν όχι για δεκαπέντε ή είκοσι έτη για ορισμένα καταστήματα. Από την απόφαση Scottish & Newcastle (αιτιολογικές σκέψεις 8 και 37) προκύπτει ότι κατά την ημέρα εκδόσεως της αποφάσεως αυτής η εν λόγω ζυθοποιία κατείχε 432 καταστήματα εκμισθωμένα βάσει συμβάσεων οι οποίες είχαν συναφθεί, υπό την επιφύλαξη των μισθώσεων μικρής διάρκειας, για διάρκεια μεταξύ τριών και είκοσι ετών.

78 Εξάλλου, σύμφωνα με την απόφαση 2000/484/ΕΚ της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 2000, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ (υποθέσεις IV 36.456/F3 — Inntrepreneur και IV/36.492/F3 — Spring) (ΕΕ L 195, σ. 49, στο εξής: απόφαση Inntrepreneur), η οποία αφορά αλυσίδα ποτοπωλείων, η τελευταία κατείχε στις 27 Μαρτίου 1998 2 898 καταστήματα, από τα οποία 2 286, δηλαδή το 79 % του συνόλου, εκμισθώνονταν με μακροπρόθεσμες συμβάσεις, δηλαδή διάρκειας είκοσι ετών για τις περισσότερες.

79 Επομένως, οι τρεις εθνικές ζυθοποιίες του Ηνωμένου Βασιλείου, από τις τέσσερις που υπάρχουν, οι οποίες υπήρξαν πρόσφατα αντικείμενο αποφάσεων της Επιτροπής και μία από τις κυριότερες αλυσίδες ποτοπωλείων στο Ηνωμένο Βασίλειο συνήψαν, σε μεγάλο βαθμό, συμβάσεις μεγαλύτερης διάρκειας από την προβλεπόμενη στις πρότυπες συμβάσεις της Greene King, αφού η εν λόγω διάρκεια μπορούσε να εκτείνεται έως 20 έτη.

80 Επομένως, η διάρκεια των συμβάσεων της Greene King δεν είναι προφανώς υπερβολική από πλευράς του κριτηρίου που καθόρισε το Δικαστήριο στην απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω.

81 Δεύτερον, όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από το ότι τα καταστήματα που ανήκουν στην *Greene King*, μετά τη λήξη της μισθώσεως, εκμισθώνονται εκ νέου σε άλλον επιχειρηματία σύμφωνα με τις ίδιες λεπτομέρειες και, επομένως, εξακολουθούν να «συνδέονται» με τη ζυθοποιία ανεξάρτητα από την αρχική διάρκεια που προβλέπει η μίσθωση, η Επιτροπή ορθώς παρατήρησε με τα υπομνήματά της ότι το επιχείρημα αυτό είναι ανενεργό στην περίπτωση των καταστημάτων τα οποία, χωρίς να ανήκουν στην Greene King, συνδέονται ωστόσο με αυτή με σύμβαση δανείου. Πράγματι, δεν υπάρχει κανένας λόγος να γίνει δεκτό ότι τα καταστήματα αυτά

εξακολουθούν να συνδέονται με την ενδιαφερόμενη ζυθοποιία μετά την αποπληρωμή του δανείου, αφού παρατηρήθηκε ότι τα εν λόγω καταστήματα πραγματοποιούν το 40 % των πωλήσεων μπύρας Greene King (παράγραφος 29 του βάσει του άρθρου 6 εγγράφου).

82 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα καταστήματα τα οποία μπορούν να θεωρηθούν ως «συνδεόμενα» με την Greene King υπό την έννοια της παρατηρήσεως που διατύπωσε η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 124 της αποφάσεως Scottish & Newcastle είναι εκείνα τα οποία, μολονότι ανήκουν στη ζυθοποιία, η διαχείρισή τους γίνεται είτε από την ίδια είτε συνδέονται με μίσθωση που συνοδεύεται από την υποχρέωση αγοράς. Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει (παράγραφοι 33 και 102) ότι τα καταστήματα αυτά της Greene King αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,7 % του συνολικού αριθμού των καταστημάτων τα οποία έχουν άδεια επιτρέπουσα την πώληση οινοπνευματωδών ποτών για κατανάλωση επί τόπου στο Ηνωμένο Βασίλειο.

83 Προκύπτει επίσης (παράγραφος 102) ότι η ποσότητα της πωλούμενης μπύρας από το σύνολο των καταστημάτων της Greene King, δηλαδή αυτών που αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη και αυτών με τα οποία η ζυθοποιία συνδέεται με σύμβαση δανείου, αντιπροσωπεύουν το 1,3 % της ποσότητας μπύρας που καταναλώνεται «επί τόπου» στο Ηνωμένο Βασίλειο. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το 40 % των πωλήσεων μπύρας Greene King πραγματοποιείται από τα καταστήματα με τα οποία αυτή συνδέεται με σύμβαση δανείου, το μερίδιο των καταστημάτων που της ανήκουν στην ποσότητα μπύρας που καταναλώνεται «επί τόπου» στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι κατά πολύ μικρότερο του 1 %.

84 Προς σύγκριση, το διάστημα 1997-1998, που είναι η πλέον εγγύτερη περίοδος αναφοράς με εκείνη που ασκεί επιρροή στην προκειμένη περίπτωση, τα καταστήματα που ανήκαν στη Scottish & Newcastle αντιπροσώπευαν το 1,9 % του συνολικού αριθμού των καταστημάτων τα οποία είχαν άδεια προς πώληση οινοπνευματωδών ποτών για κατανάλωση επί τόπου στο Ηνωμένο Βασίλειο και η ποσότητα πωλούμενης από αυτά μπύρας αντιπροσώπευε το 4,12 % της συνολικής ποσότητας μπύρας που καταναλώνεται «επί τόπου» στο Ηνωμένο Βασίλειο (αιτιολογική σκέψη 123 της αποφάσεως Scottish & Newcastle).

85 Επομένως, το μερίδιο αγοράς των καταστημάτων που μπορούν να θεωρηθούν ότι «συνδέονται» με την Greene King, υπό την έννοια της παρατηρήσεως που διατύπωσε η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 124 της αποφάσεως Scottish & Newcastle, είναι κατά πολύ μικρότερη του 1 %, ανεξαρτήτως του αν αυτό το μερίδιο της αγοράς εκφράζεται σε αριθμό καταστημάτων ή, πράγμα που αποτελεί σημαντικότερο κριτήριο, σε ποσότητα πωλούμενης μπύρας. Συνεπώς, δεδομένου ότι το μερίδιο αγοράς της Greene King είναι τόσο μικρό, δεν υπάρχει προφανώς λόγος να θεωρηθεί ότι η ύπαρξη αυτής της «συνδέσεως» είναι τέτοιας φύσεως ώστε να θεωρηθεί ότι η ζυθοποιία αυτή συμβάλλει σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς.

86 Επομένως, το επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί.

γ) Επί της ελλείψεως αιτιολογίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

87 Οι προσφεύγοντες υπενθυμίζουν ότι το γεγονός ότι μια ζυθοποιία δεν μπορεί να επικαλείται την ανακοίνωση σχετικά με τους κανονισμούς δεν σημαίνει κατ' ανάγκην ότι το άρθρο 85 της Συνθήκης έχει εφαρμογή. Θεωρούν ότι αν, όπως στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή φρονεί ότι το άρθρο αυτό δεν έχει εφαρμογή, οφείλει να διευκρινίσει τους λόγους, προκειμένου να καταστεί δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν επί ποίας βάσεως μπορούν να προσβάλουν την απόφασή της. Υποστηρίζουν ότι στην προκειμένη περίπτωση η καθής δεν ανέφερε τους λόγους που δικαιολογούν τη μη εφαρμογή του προαναφερόμενου άρθρου.

88 Η Επιτροπή φρονεί ότι το επιχείρημα των προσφευγόντων είναι αβάσιμο, δεδομένου ότι η ίδια φρόντισε να διευκρινίσει τους λόγους για τους οποίους το δίκτυο συμφωνιών της Greene King δεν εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης παρά τη μη δυνατότητα εφαρμογής, στην παρούσα περίπτωση, της ανακοινώσεως σχετικά με τους κανονισμούς.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

89 Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι από την επιβαλλόμενη από το άρθρο 190 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 253 ΕΚ) αιτιολογία πρέπει να καταφαίνεται, κατά τρόπο σαφή και μη επιδεχόμενο παρερμηνεία, η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που εξέδωσε τη βαλλόμενη πράξη, έτσι ώστε να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν το ληφθέν μέτρο και ο κοινοτικός δικαστής να ασκεί τον έλεγχό του (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-156/98, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-6857, σκέψη 96).

90 Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η ανακοίνωση σχετικά με τους κανονισμούς σκοπεί μόνο να προσδιορίσει τις συμφωνίες οι οποίες, κατά την Επιτροπή, δεν επηρεάζουν αισθητά τον ανταγωνισμό ή το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Πάντως, απ' αυτό δεν μπορεί να συναχθεί με βεβαιότητα το συμπέρασμα ότι ένα πλέγμα συμβάσεων αποκλειστικής προμήθειας είναι άνευ ετέρου ικανό να παρεμποδίσει, να περιορίσει ή να νοθεύσει αισθητά τη λειτουργία του ανταγωνισμού από την υπέρβαση και μόνο των ορίων που προβλέπει η ανακοίνωση αυτή (απόφαση Langnese-Iglo κατά Επιτροπής, παρατεθείσα στη σκέψη 26, σκέψη 98).

91 Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή, αφού διαπίστωσε τη μη δυνατότητα εφαρμογής της ανακοινώσεως σχετικά με τους κανονισμούς (παράγραφος 99 της προσβαλλομένης αποφάσεως), εξετάζει λεπτομερώς την ειδική κατάσταση της Greene King (παράγραφοι 100 έως 106 της προσβαλλομένης αποφάσεως), ειδικότερα το μερίδιο αγοράς της ζυθοποιίας αυτής, τη διάρκεια των συμβάσεων προμήθειας μπύρας που συνήψε με τα συνδεόμενα ποτοπωλεία και την επίπτωση των συμβάσεων προμήθειας που συνήψε με τις εθνικές ζυθοποιίες και εκθέτει, βάσει των στοιχείων αυτών, τους λόγους για τους οποίους κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Greene King δεν συμβάλλει σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς.

92 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή εξέθεσε επαρκώς τους λόγους για τους οποίους κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό και,

επομένως, οι προσφεύγοντες και το Πρωτοδικείο ήσαν σε θέση να γνωρίζουν πλήρως τη συλλογιστική της. Επομένως, οι προσφεύγοντες ήσαν σε θέση να εκτιμήσουν αν συνέτρεχε λόγος να προσβάλουν την απόφαση της Επιτροπής, πράγμα το οποίο άλλωστε έπραξαν. Το Πρωτοδικείο ήταν σε θέση να εκτιμήσει τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως ενόψει της αιτιολογίας αυτής.

93 Επομένως, το επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί.

2. Επί της επιπτώσεως των συμφωνιών προμήθειας μπύρας που συνήψε η Greene King με τις ζυθοποιίες εθνικής διαστάσεως

94 Με την προσβαλλόμενη απόφαση (παράγραφοι 103 έως 106), η Επιτροπή απέρριψε το επιχείρημα που οι προσφεύγοντες αντλούν από το ότι το πλέγμα συμφωνιών της Greene King εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αν ληφθεί υπόψη η επίπτωση των συμφωνιών προμήθειας μπύρας που συνήψε η Greene King με τις εθνικές ζυθοποιίες, των οποίων το πλέγμα συμφωνιών εμπίπτει στην απαγόρευση που προβλέπει το προαναφερθέν άρθρο. Συναφώς, η Επιτροπή θεώρησε ότι έπρεπε να διαφοροποιήσει την εκτίμηση των συμφωνιών που συνήφθησαν μεταξύ της ζυθοποιίας, που ενεργούσε ως «χονδρέμπορος», και των προμηθευτών της (οι συμφωνίες «εισροών») από εκείνη των συμφωνιών μεταξύ της ζυθοποιίας και των ποτοπωλείων (οι συμφωνίες «εκροών»). Η ύπαρξη συμφωνιών «εισροών» δεν θα πρέπει να έχει επιπτώσεις στην εκτίμηση του πλέγματος συμφωνιών «εκροών». Αυτό το πλέγμα απλώς δεν μπορούσε να συνδεθεί με το πλέγμα συμφωνιών της ζυθοποιίας-προμηθευτή που συμβάλλει σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς. Επιπροσθέτως, λαμβάνοντας υπόψη τον ελάχιστα δεσμευτικό χαρακτήρα των συμβάσεων προμήθειας μπύρας που συνήψε η Greene King με τις εθνικές ζυθοποιίες, αφού η πλέον δεσμευτική σύμβαση προμήθειας μπύρας περιελάμβανε μόνον την υποχρέωση αγοράς ελάχιστης ποσότητας αντιπροσωπεύουσας λιγότερο του 20 % της μπύρας που πωλείται στα ποτοπωλεία τα οποία περιλαμβάνονται στο πλέγμα συμφωνιών της εν λόγω ζυθοποιίας, είναι προφανές ότι το πλέγμα αυτό δεν μπορούσε να συνδεθεί με τα πλέγματα συμφωνιών που συνήψαν οι εθνικές ζυθοποιίες.

95 Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή διέπραξε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως και προβάλλουν επίσης έλλειψη αιτιολογίας.

α) Επί του προδήλου σφάλματος εκτιμήσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

96 Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η Greene King συμβάλλει σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς λόγω των συμφωνιών περί προμήθειας μπύρας με τις εθνικές ζυθοποιίες. Κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, συνήψε τέτοιες συμφωνίες με τις τέσσερις εθνικές ζυθοποιίες. Μία από τις συμφωνίες, πενταετούς διάρκειας, περιλαμβάνει την υποχρέωση αγοράς ελάχιστης ποσότητας που αφορά περίπου το 20 % της μπύρας που πωλεί χονδρικώς η Greene King. Οι τρεις άλλες συμφωνίες περιλαμβάνουν δεσμευτικούς κανόνες στον τομέα διατηρήσεως των αποθεμάτων, αφού η διάρκεια των εν λόγω συμφωνιών είναι ενάμισι, τρία και πέντε έτη.

97 Οι προσφεύγοντες συνάγουν από τα στοιχεία αυτά που περιλαμβάνονται στην προσβαλλόμενη απόφαση (παράγραφος 33) ότι περίπου το 45 % μόνον της μπύρας που πωλείται στα καταστήματα τα οποία ανήκουν στην Greene King και εκμισθώνονται παράγεται από τη ζυθοποιία αυτή. Επομένως, καταλήγουν ότι το 55 % της μπύρας που πωλείται στα καταστήματα αυτά, πιθανόν δε ανάλογη ποσότητα στην περίπτωση των καταστημάτων που ανήκουν στην Greene King και τα οποία διαχειρίζεται η ίδια, καθώς και στα καταστήματα που συνδέονται με αυτήν με σύμβαση δανείου, η Greene King το προμηθεύεται από άλλες ζυθοποιίες. Με το υπόμνημα απαντήσεως, οι προσφεύγοντες τροποποίησαν τα στοιχεία αυτά αναφερόμενοι στις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο βάσει του άρθρου 6 έγγραφο και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η παραγωγή της Greene King αντιπροσωπεύει μόλις το 39 % της ποσότητας μπύρας που πωλείται στα καταστήματα με τα οποία αυτή συνδέεται, το δε υπόλοιπο 61 % το προμηθεύεται από άλλες ζυθοποιίες.

98 Στο μέτρο που η Greene King δεσμεύθηκε έτσι να πωλεί μπύρα, πέραν του ημίσεος της ποσότητας της μπύρας που πωλεί μέσω των δεσμευομένων καταστημάτων της, την οποία προμηθεύεται από άλλες ζυθοποιίες, βάσει συμβάσεων προμήθειας μπύρας αρκετά μεγάλης διάρκειας, τα εξαρτώμενα από την Greene King καταστήματα συνδέονται επίσης με τις εν λόγω ζυθοποιίες.

99 Συναφώς, οι προσφεύγοντες παραπέμπουν, πρώτον, στην απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, όπου το Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη 19, τα εξής:

«[...] προκειμένου να κριθεί αν η ύπαρξη πλειόνων συμβάσεων προμήθειας μπύρας εμποδίζει τη διείσδυση στην αγορά, πρέπει στη συνέχεια να εξεταστεί η φύση και η σημασία του δικτύου των συμβάσεων αυτών. Στο δίκτυο αυτό ανήκουν όλες οι παρεμφερείς συμβάσεις βάσει των οποίων ένας μεγάλος αριθμός σημείων πωλήσεως εξαρτάται από ορισμένους εγχωρίους παραγωγούς. Το αποτέλεσμα των δικτύων αυτών συμβάσεων επί της δυνατότητας διεισδύσεως στην αγορά εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από τον αριθμό των σημείων πωλήσεως που δεσμεύονται έναντι των εγχωρίων παραγωγών σε σχέση με τον αριθμό των μη δεσμευομένων εστιατορίων, από τη διάρκεια της ισχύος των δεσμεύσεων, από τις ποσότητες μπύρας που αφορούν οι δεσμεύσεις αυτές, καθώς και από τη σχέση μεταξύ των ποσοτήτων αυτών και των ποσοτήτων που πωλούνται από μη δεσμευόμενους διανομείς.»

100 Δεύτερον, ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή, με την ανακοίνωση σχετικά με τους κανονισμούς, δέχθηκε την αρχή ότι η συμβολή ενός χονδρέμπορου στη στεγανοποίηση της αγοράς μπορεί να κριθεί με παραπομπή στην κατάσταση της ζυθοποιίας-προμηθευτή με την οποία έχει συναφθεί συμφωνία προμήθειας μπύρας. Η αρχή αυτή δικαιολογεί το ότι η συμβολή ενός χονδρέμπορου στη στεγανοποίηση της αγοράς και η συμβολή μιας μόνο ζυθοποιίας μπορούν να κριθούν από κοινού, ως ένα σύνολο, έστω και αν η ζυθοποιία δεν είναι ο αποκλειστικός προμηθευτής.

101 Τρίτον, αναφέρονται σε μια ερμηνεία της θέσεως της Επιτροπής επί του ζητήματος αυτού που ανέπτυξε ο Dirk Van Erps, υπάλληλος της Επιτροπής στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού, σε διάλεξη δοθείσα στο Λονδίνο τον Ιούνιο του 1997, με τίτλο «Η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού στις συμβάσεις που αφορούν τα ποτοπωλεία στο Ηνωμένο Βασίλειο», και σε ανακοίνωση Τύπου της Επιτροπής στην υπόθεση Inntrepreneur. Εξ αυτού συνάγουν ότι η Επιτροπή, πριν από την προσβαλλόμενη απόφαση, δεν είχε διακρίνει τις συμφωνίες «εισροών», που δεσμεύουν ένα χονδρέμπορο και τους προμηθευτές του, από τις συμφωνίες «εκροών», που δεσμεύουν ένα χονδρέμπορο και τους διαχειριστές ποτοπωλείων.

102 Η Επιτροπή υποστηρίζει, κυρίως, ότι οι συμφωνίες «εισροών» δεν ενδιαφέρουν προκειμένου να εκτιμηθούν οι συμφωνίες «εκροών».

103 Επικουρικώς, προσθέτει ότι, εν πάση περιπτώσει, οι συμφωνίες «εισροών» μετριάζουν τη συμβολή της Greene King στη στεγανοποίηση. Πράγματι, αντίθετα προς την κατάσταση που περιγράφεται στην ανακοίνωση Τύπου σχετικά με την υπόθεση Inntrepreneur, οι διαχειριστές ποτοπωλείων της Greene King είχαν ευρύτερη επιλογή ως προς τα είδη μπύρας και υπήρχε, επομένως, ανταγωνισμός στα είδη μπύρας μεταξύ των ποτοπωλείων που συνδέονται με την Greene King. Στο μέτρο που η Greene King δραστηριοποιείται ως δίκτυο ποτοπωλείων/χονδρέμπορος, συμβάλλει στο άνοιγμα της αγοράς μπύρας για κατανάλωση επί τόπου στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

104 Η επιχειρηματολογία των προσφευγόντων έχει ως σκοπό να συνδέσει, για τους σκοπούς αναλύσεως της εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, το δίκτυο συμφωνιών της Greene King το οποίο, κατά τις διαπιστώσεις της Επιτροπής, δεν συμβάλλει καθαυτό σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς, με τα δίκτυα συμφωνιών που συνήψαν οι εθνικές ζυθοποιίες, τα οποία συμβάλλουν σημαντικά σ' αυτή τη στεγανοποίηση.

105 Όπως ορθώς εξέθεσε η Επιτροπή στην παράγραφο 105 της προσβαλλομένης αποφάσεως και στις αιτιολογικές σκέψεις 57 και 58 της αποφάσεως Inntrepreneur, στην οποία οι διάδικοι παρέπεμψαν κατά την προφορική διαδικασία, μια τέτοια σύνδεση προϋποθέτει την πλήρωση δύο προϋποθέσεων.

106 Πρώτον, οι συμφωνίες προμήθειας μπύρας που συνάπτουν η ζυθοποιία-χονδρέμπορος, στην προκειμένη περίπτωση η Greene King, και οι ζυθοποιίες-

προμηθευτές, δηλαδή οι εθνικές ζυθοποιίες, επομένως οι συμφωνίες «εισροών», μπορούν να θεωρηθούν ότι αποτελούν μέρος των δικτύων συμφωνιών που συνάπτουν οι ζυθοποιίες-προμηθευτές αν περιλαμβάνουν ρήτρα η οποία μπορεί να αναλυθεί ως υποχρέωση αγοράς (δεσμεύσεις αγοράς ελάχιστων ποσοτήτων, υποχρεώσεις αποθεματοποιήσεως ή υποχρεώσεις μη ανταγωνισμού). Επομένως, η σύμβαση προμήθειας μπύρας, η οποία δεν περιλαμβάνει καμία υποχρέωση αγοράς υπό οποιαδήποτε μορφή, δεν περιλαμβάνεται στο δίκτυο συμφωνιών μιας ζυθοποιίας-προμηθευτή έστω και αν αναφέρεται σε σημαντικό τμήμα της μπύρας που πωλούν τα καταστήματα τα οποία συνδέονται με τη ζυθοποιία-χονδρέμπορο.

107 Εν συνεχεία, προκειμένου να μπορούν όχι μόνον οι συμφωνίες «εισροών», αλλά και οι συμφωνίες μεταξύ της ζυθοποιίας-χονδρέμπορου και των καταστημάτων που συνδέονται με αυτήν, επομένως οι συμφωνίες «εκροών», να συνδεθούν με τα δίκτυα συμφωνιών που συνάπτουν οι ζυθοποιίες-προμηθευτές, είναι επίσης αναγκαίο οι συμφωνίες μεταξύ των ζυθοποιών-προμηθευτών και του ζυθοποιού-χονδρέμπορου να είναι σε τέτοιο σημείο δεσμευτικές ώστε η πρόσβαση στο δίκτυο συμφωνιών «εισροών» του ζυθοποιού-χονδρέμπορου να μην είναι πλέον δυνατή ή, τουλάχιστον, να έχει καταστεί πάρα πολύ δυσχερής για άλλες ζυθοποιίες του Ηνωμένου Βασιλείου ή αλλοδαπές.

108 Πράγματι, αν το δεσμευτικό αποτέλεσμα των συμφωνιών «εισροών» είναι περιορισμένο, άλλες ζυθοποιίες έχουν τη δυνατότητα να συνάψουν συμβάσεις προμήθειας μπύρας με τη ζυθοποιία-χονδρέμπορο και έτσι να έχουν πρόσβαση στο δίκτυο συμφωνιών «εκροών» του τελευταίου. Έτσι θα είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση σε όλα τα καταστήματα τα οποία περιλαμβάνονται στο εν λόγω δίκτυο χωρίς να είναι αναγκαίο να συνάψουν χωριστές συμφωνίες με κάθε σημείο πωλήσεως. Η ύπαρξη ενός δικτύου συμφωνιών «εκροών» συνιστά επομένως στοιχείο το οποίο μπορεί να ευνοήσει τη διείσδυση στην αγορά άλλων ζυθοποιών.

109 Επομένως, ορθώς η Επιτροπή θεώρησε ότι η εκτίμηση των συμφωνιών προμήθειας μπύρας μεταξύ των ζυθοποιών-χονδρεμπόρων και των διαχειριστών ποτοπωλείων πρέπει, κατ' αρχήν, και υπό την επιφύλαξη των μόλις προηγουμένως εκτεθέντων στις σκέψεις 106 έως 108, να διακρίνεται εκείνης των συμφωνιών προμήθειας μπύρας μεταξύ των ζυθοποιών-προμηθευτών και των ζυθοποιών-χονδρεμπόρων.

110 Από την προσβαλλόμενη απόφαση (παράγραφος 32) προκύπτει ότι η Greene King συνήψε συμφωνίες προμήθειας μπύρας με όλες τις εθνικές ζυθοποιίες και με αρκετές περιφερειακές ζυθοποιίες. Μεταξύ των συμβάσεων αυτών, μόνον τέσσερις περιέχουν ρήτρα η οποία μπορεί να αναλυθεί ως υποχρέωση αγοράς. Μία από τις συμβάσεις αυτές, συναφθείσα για διάρκεια πέντε ετών, περιλαμβάνει δέσμευση αγοράς ελάχιστων ποσοτήτων, που αφορά τουλάχιστον το 20 % της ποσότητας μπύρας που πωλεί χονδρικά η Greene King. Οι τρεις άλλες συμβάσεις περιλαμβάνουν υποχρεώσεις αποθεματοποιήσεως.

111 Μεταξύ του συνόλου των συμβάσεων προμήθειας μπύρας που συνήψε η Greene King, εκείνες που δεν περιλαμβάνουν καμία υποχρέωση αγοράς, υπό οποιαδήποτε μορφή, και οι οποίες, επομένως, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως περιλαμβανόμενες στα δίκτυα συμφωνιών των ζυθοποιών-προμηθευτών, δεν λαμβάνονται συνεπώς υπόψη στη συζήτηση σχετικά με τη σύνδεση του δικτύου συμφωνιών της Greene King με εκείνα των εθνικών ζυθοποιών.

112 Οι λοιπές συμβάσεις, δηλαδή οι τέσσερις που περιλαμβάνουν ρήτρα δυναμένη να αναλυθεί ως υποχρέωση αγοράς, πρέπει, αντιθέτως, να ληφθούν υπόψη. Πάντως, η προαναφερθείσα σύνδεση προϋποθέτει, όπως εκτίθεται ανωτέρω στη σκέψη 107, ότι συμφωνίες μεταξύ των ζυθοποιών-προμηθευτών και της Greene King είναι σε τέτοιο σημείο δεσμευτικές ώστε η πρόσβαση στο δίκτυο συμφωνιών «εισροών» του ζυθοποιού-χονδρέμπορου να μην είναι πλέον δυνατή ή, τουλάχιστον, να έχει καταστεί πάρα πολύ δυσχερής για άλλες ζυθοποιίες του Ηνωμένου Βασιλείου ή αλλοδαπές.

113 Συναφώς, επιβάλλεται να παρατηρηθεί ότι η πλέον δεσμευτική υποχρέωση αγοράς έχει ως συνέπεια ότι η Greene King οφείλει να αγοράσει από την ενδιαφερόμενη ζυθοποιία-προμηθευτή μια ελάχιστη ποσότητα μπύρας μικρότερη του 20 % της ποσότητας μπύρας που αυτή πωλεί χονδρικά, οπότε τουλάχιστον το 80 % της εν λόγω μπύρας μπορεί επομένως να προέρχεται από άλλες ζυθοποιίες-προμηθευτές.

Υπό τις περιστάσεις αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι υποχρεώσεις αγοράς που χαρακτηρίζουν τις τέσσερις προαναφερθείσες συμβάσεις είναι τόσο λίγο δεσμευτικές ώστε η πρόσβαση στο δίκτυο συμφωνιών «εκροών» της Greene King να μην αμφισβητείται σοβαρά από άλλες ζυθοποιίες, τούτο δε έστω και αν ληφθεί υπόψη το σωρευτικό αποτέλεσμα που παράγουν οι συμβάσεις αυτές.

114 Επομένως, ορθώς η Επιτροπή κατέληξε με την προσβαλλόμενη απόφαση (παράγραφος 106) ότι το δίκτυο συμφωνιών «εκροών» της Greene King δεν μπορεί να συνδεθεί με τις εθνικές ζυθοποιίες οι οποίες συνήψαν με την Greene King συμβάσεις προμήθειας μπύρας.

115 Συναφώς, τα τέσσερα επιχειρήματα που προβάλλουν οι προσφεύγοντες προς στήριξη της θέσεώς τους πρέπει να απορριφθούν.

116 Πρώτον, παραπέμπουν στη σκέψη 19 της αποφάσεως Δηλιμίτης, παρατεθείσας στη σκέψη 16 ανωτέρω, από την οποία προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι, προκειμένου να κριθεί αν η ύπαρξη πλειόνων συμβάσεων προμήθειας μπύρας εμποδίζει τη διείσδυση στην αγορά, πρέπει στη συνέχεια να εξεταστεί η φύση και η σημασία του δικτύου των συμβάσεων αυτών, αφού το σύνολο αυτό περιλαμβάνει όλες τις παρεμφερείς συμβάσεις βάσει των οποίων ένας μεγάλος αριθμός σημείων πωλήσεως εξαρτάται από ορισμένους εθνικούς παραγωγούς.

117 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η σκέψη αυτή της αποφάσεως Δηλιμίτης, παρατεθείσας στη σκέψη 16 ανωτέρω, περιγράφει τα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να εξακριβωθεί η τήρηση του πρώτου κριτηρίου που ανέπτυξε το Δικαστήριο προκειμένου να εκτιμήσει το συμβατό μιας συμβάσεως προμήθειας μπύρας με το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και του οποίου το αντικείμενο είναι να εξακριβωθεί αν η διείσδυση στη σχετική αγορά είναι δυσχερής. Όμως, η στεγανότητα της αγοράς διαπιστώθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση (παράγραφος 95) και δεν αποτέλεσε αντικείμενο συζητήσεων μεταξύ των διαδίκων. Το επίκεντρο είναι εκείνο της τηρήσεως του δεύτερου κριτηρίου που καθόρισε το

Δικαστήριο με την απόφαση Δηλιμίτης, το οποίο συνίσταται, στην προκειμένη περίπτωση, στο να εκτιμηθεί σε ποιο βαθμό οι συμβάσεις που συνήψε η Greene King συμβάλλουν σημαντικά σ' αυτή τη στεγανοποίηση της αγοράς. Επομένως, το απόσπασμα που παραθέτουν οι προσφεύγοντες δεν ασκεί επιρροή στην παρούσα υπόθεση.

118 Δεύτερον, οι προσφεύγοντες παραπέμπτουν στην ανακοίνωση σχετικά με τους κανονισμούς, καθόσον αυτή προβλέπει:

«[...] Όσον αφορά τις συμφωνίες αποκλειστικής προμήθειας ζύθου κατά την έννοια του άρθρου 6 καθώς και του άρθρου 8, παράγραφος 2, του κανονισμού 1984/83, οι ανωτέρω αναφερόμενες αρχές ισχύουν mutatis mutandis λαμβάνοντας υπόψη τη θέση του ζυθοποιίου του οποίου ο ζύθος αποτελεί το κύριο αντικείμενο της εν λόγω συμφωνίας» (παράγραφος 40, πέμπτο εδάφιο).

119 Οι προσφεύγοντες συνάγουν εντεύθεν ότι η συμβολή ενός χονδρεμπόρου στη στεγανοποίηση της αγοράς μπορεί να κριθεί από κοινού με εκείνην της ζυθοποιίας που τον προμηθεύει.

120 Χωρίς να ληφθεί υπόψη το ζήτημα αν η ανακοίνωση σχετικά με τους κανονισμούς ασκεί επιρροή στην παρούσα υπόθεση, ανακοίνωση η οποία δεν μπορεί να προδικάσει τη θέση του κοινοτικού δικαιοδοτικού οργάνου (παράγραφος 3 της εν λόγω ανακοινώσεως), επιβάλλεται η παρατήρηση ότι το απόσπασμα αυτό δεν έχει την έννοια που οι προσφεύγοντες θέλουν να του προσδώσουν. Ο επιδιωκόμενος σκοπός συνίσταται στο να επιτρέψει στους χονδρεμπόρους να ευεργετηθούν από την ανακοίνωση ως εάν ήσαν ζυθοποιοί, επομένως, να επικαλεστούν τα κατώτατα όρια κάτω από τα οποία η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης αποκλείεται αυτομάτως. Το σχετικό απόσπασμα ουδόλως αναφέρεται στη δυνατότητα κοινής εκτιμήσεως του δικτύου συμφωνιών του χονδρεμπόρου και του

δικτύου της ζυθοποιίας προκειμένου να προσδιοριστεί η πραγματική σημαντική συμβολή του πρώτου στη στεγανοποίηση της αγοράς.

121 Επιπροσθέτως, όπως ορθώς παρατηρεί η Επιτροπή, η εφαρμογή, στην προκειμένη περίπτωση, της ανακοινώσεως σχετικά με τους κανονισμούς στην κατάσταση της Greene King, θεωρουμένης χονδρεμπόρου, θα οδηγούσε, προκειμένου να εκτιμηθεί η θέση του τελευταίου, στο να ληφθεί υπόψη η θέση της ζυθοποιίας της οποίας η μπύρα αποτελεί το κύριο αντικείμενο της εν λόγω συμφωνίας, εν προκειμένω οι πρότυπες συμβάσεις της Greene King. Όμως, η ζυθοποιία της οποίας η μπύρα είναι το κύριο αντικείμενο αυτών των πρότυπων συμβάσεων είναι αναμφισβήτητα η ίδια η Greene King, η οποία σωρεύει έτσι τις ιδιότητες του χονδρεμπόρου και του ζυθοποιού κατά την έννοια της παραγράφου 40 της εν λόγω ανακοινώσεως. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει, επομένως, ότι το εν λόγω κείμενο δεν μπορεί να έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση.

122 Τρίτον, οι προσφεύγοντες αναφέρονται στη θέση που δύο φορές έλαβε η Επιτροπή, από την οποία συνάγουν ότι η τελευταία, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν προέβη σε καμία διαφοροποίηση μεταξύ των συμφωνιών «εισροών» και των συμφωνιών «εκροών».

123 Συναφώς, παραμπέμπουν, αφενός, στην προαναφερθείσα συνέντευξη και ειδικότερα στο εξής απόσπασμα:

«[...] η τωρινή θέση της Επιτροπής επί του ζητήματος αυτού συνίσταται στο ότι το ουσιώδες σημείο είναι, για μια ακόμα φορά, κατά πόσον [οι συμβάσεις προμήθειας μπύρας μεταξύ εταιριών που είναι ιδιοκτήτες ποτοπωλείων και ζυθοποιείων] συμβάλλουν αισθητά στη στεγανοποίηση της αγοράς. Εκτός του αριθμού των ποτοπωλείων, τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη είναι η διάρκεια και ο αριθμός των συμφωνιών που συνήψαν [οι εταιρίες που είναι ιδιοκτήτες ποτοπωλείων] με τα ζυθοποιεία του Ηνωμένου Βασιλείου. Με άλλα λόγια, όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των συμβάσεων, και όσο μικρότερη είναι η διάρκειά τους, τόσο πιο εύκολο είναι για τις βρετανικές και αλλοδαπές ζυθοποιίες να συνάψουν συμφωνίες προμήθειας μπύρας με τις εταιρίες αυτές που είναι ιδιοκτήτες ποτοπωλείων (πράγμα που τους παρέχει άμεση πρόσβαση σε όλα τα ποτοπωλεία τα οποία διαχειρίζεται η

εταιρία) και, επομένως, περισσότερο περιορισμένη είναι η συμβολή τους στη στεγανοποίηση.»

124 Αφετέρου, οι προσφεύγοντες παραπέμπουν σε ένα ανακοινωθέν Τύπου της Επιτροπής σχετικά με την υπόθεση Inntrepreneur, κατά το οποίο «η Επιτροπή θεωρεί ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, [της Συνθήκης] έχει εφαρμογή στις συμβάσεις κάθε μιας από τις μεγάλες ζυθοποιίες [του Ηνωμένου Βασιλείου] καθώς και στις εταιρίες οι οποίες είναι ιδιοκτήτες ποτοπωλείων που συνδέονται με μια τέτοια ζυθοποιία».

125 Επιβάλλεται πρωτίστως η υπόμνηση ότι ορθώς η Επιτροπή διέκρινε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, τις συμφωνίες «εισροών» από τις συμφωνίες «εκροών».

126 Το βάσιμο της διακρίσεως αυτής δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να αμφισβητηθεί λόγω ενδεχομένων αντιθέτων μεταγενέστερων θέσεων που έλαβε η Επιτροπή.

127 Συναφώς, τα στοιχεία που παραθέτουν οι προσφεύγοντες προδήλως δεν αποτελούν πειστικές ενδείξεις ως προς την ύπαρξη τέτοιων θέσεων που έλαβε η Επιτροπή.

128 Πρώτον, όσον αφορά τη συνέντευξη του Van Erps, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το παρατεθέν απόσπασμα δεν αντιφάσκει προς την προσβαλλόμενη απόφαση. Από το απόσπασμα αυτό προκύπτει ότι οι συμφωνίες «εισροών» που συνήψαν οι αλυσίδες ποτοπωλείων μπορούν να αποτελούν παράγοντα που υποχρεωτικά οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το δίκτυο συμφωνιών «εκροών» των εταιριών αυτών συμβάλλει σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς και ότι το ουσιώδες ζήτημα είναι σε ποιο μέτρο αυτές οι συναφθείσες συμφωνίες «εισροών» εμποδίζουν άλλες ζυθοποιίες να συνάψουν με τη σειρά τους συμβάσεις προμήθειας μπύρας με την αλυσίδα ποτο-

πωλείων. Όμως, στη σκέψη 107 ανωτέρω αναφέρθηκε ότι, αν αυτές οι συμφωνίες «εισροών» είναι πάρα πολύ δεσμευτικές ώστε να καθιστούν αδύνατη, ή τουλάχιστον πάρα πολύ δυσχερή, τη διείσδυση άλλων ζυθοποιείων στο δίκτυο συμφωνιών «εκροών» του ζυθοποιού-χονδρέμπορου, τότε το δίκτυο αυτό πρέπει να συνδεθεί με το δίκτυο συμφωνιών του ζυθοποιείου-προμηθευτή, το οποίο καθ' υπόθεση συμβάλλει σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς. Με την προϋπόθεση αυτή, το δίκτυο συμφωνιών «εκροών» ακολουθεί την τύχη του δικτύου συμφωνιών «εισροών» και, ως αποτέλεσμα της συνδέσεως αυτής, επομένως, θεωρείται επίσης ως συμβάλλον σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς. Πάντως, όπως διαπιστώθηκε στις σκέψεις 105 έως 115 ανωτέρω, η προϋπόθεση αυτή δεν πληρούται εν προκειμένω.

129 Εξάλλου, το απόσπασμα που παραθέτουν οι προσφεύγοντες αναφέρεται όχι στις περιφερειακές ζυθοποιίες, όπως η Greene King, αλλά στις αλυσίδες ποτοπωλείων. Αλλά, στην εν λόγω διάλεξη έγινε αναφορά στις περιφερειακές ζυθοποιίες, με τη διαπίστωση ότι «η γενική αρχή στην πολιτική ανταγωνισμού είναι ότι οι πρότυπες συμβάσεις που συνάπτουν οι μικρού μεγέθους και οι περιφερειακές βρετανικές ζυθοποιίες εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1 [της Συνθήκης]».

130 Δεύτερον, όσον αφορά το ανακοινωθέν Τύπου της Επιτροπής σχετικά με την υπόθεση Inntrepreneur, πρέπει να διευκρινιστεί ότι αυτή η αλυσίδα ποτοπωλείων συνδεόταν κατά τον χρόνο του ανακοινωθέντος με μια εθνική ζυθοποιία, τη Scottish & Newcastle, η δε συναφθείσα συμφωνία μεταξύ των δύο εταιριών περιελάμβανε την υποχρέωση για την εν λόγω αλυσίδα να αγοράζει το σύνολο της μπύρας που χρειαζόταν για το δίκτυό της από την εν λόγω εθνική ζυθοποιία. Επομένως, η κατάσταση της Inntrepreneur αντιστοιχούσε στην υπόθεση που περιγράφεται ανωτέρω στις σκέψεις 106 έως 108, όπου το δίκτυο των συμφωνιών «εκροών» μπορεί να συνδεθεί με το πλέγμα των συμφωνιών «εισροών» που συνδέεται με τη ζυθοποιία-προμηθευτή. Ωστόσο, η κατάσταση αυτή δεν είναι εκείνη της Greene King η οποία, όπως έγινε δεκτό ανωτέρω στις σκέψεις 110 έως 114, δεν συνδέεται με μια εθνική ζυθοποιία με τόσο δεσμευτική συμφωνία.

131 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι αυτός ο λόγος ακυρώσεως είναι αβάσιμος.

β) Επί της ελλείψεως αιτιολογίας

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

132 Οι προσφεύγοντες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν διευκρίνισε επαρκώς το περιεχόμενο των συμφωνιών προμήθειας μπύρας που συνήψε η Greene King με τις εθνικές ζυθοποιίες και, ειδικότερα, τη διάρκειά τους και τις πραγματικές ποσότητες μπύρας που αγοράζονται βάσει των συμβάσεων αυτών. Επομένως, οι προσφεύγοντες δεν είχαν τη δυνατότητα να προσδιορίσουν αν υπήρχαν επαρκείς λόγοι για να αμφισβητήσουν την εκτίμηση στην οποία προέβη η Επιτροπή όσον αφορά το ζήτημα αν η Greene King συμβάλλει σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς.

133 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη. Ειδικότερα, θεωρεί ότι δεν ήταν υποχρεωμένη να διευκρινίσει τις ποσότητες μπύρας που αγοράζει η Greene King από τις εθνικές ζυθοποιίες. Πράγματι, έστω και αν η εν λόγω απόφαση αναφερόταν στις συμφωνίες «εισροών», το μόνο στοιχείο που έπρεπε να ληφθεί υπόψη προκειμένου να εκτιμηθεί το περιοριστικό τους αποτέλεσμα ήταν η ποσότητα μπύρας η οποία έπρεπε να αγοραστεί σύμφωνα τις υποχρεώσεις αγοράς που περιελάμβαναν οι συμφωνίες αυτές και όχι η όντως αγορασθείσα ποσότητα.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

134 Προκειμένου να κριθεί αν το δίκτυο συμφωνιών «εκροών» της Greene King πρέπει να συνδεθεί με τα δίκτυα συμφωνιών «εισροών» που συνδέονται με τους προμηθευτές οι οποίοι εφοδιάζουν την προαναφερθείσα ζυθοποιία, πρέπει, όπως εκτίθεται ανωτέρω στις σκέψεις 106 έως 108, να ληφθούν υπόψη μόνον οι συμβάσεις προμήθειας οι οποίες περιλαμβάνουν υποχρέωση αγοράς τόσο δεσμευτική ώστε η διείσδυση στο δίκτυο συμφωνιών «εκροών» της Greene King δεν είναι πλέον δυνατή, ή κατέστη πολύ δυσχερής για άλλες ζυθοποιίες.

135 Η Επιτροπή διευκρινίζει με την προσβαλλόμενη απόφαση (παράγραφος 32) ότι η Greene King συνήψε συμβάσεις προμήθειας μπύρας με όλες τις εθνικές ζυθοποιίες και με αρκετές περιφερειακές ζυθοποιίες, ότι μία μόνο από τις συμβάσεις αυτές, πενταετούς διάρκειας, περιλαμβάνει υποχρέωση αγοράς ελάχιστων ποσοτήτων που ανέρχονται τουλάχιστον στο 20 % της ποσότητας μπύρας που η προαναφερθείσα ζυθοποιία πωλεί χονδρικώς και ότι υπάρχουν τρεις άλλες δεσμευτικές συμφωνίες που προβλέπουν υποχρεώσεις αποθεματοποιήσεως.

136 Επομένως, παρέχει πληροφορίες για τις συμβάσεις προμήθειας μπύρας οι οποίες περιλαμβάνουν ρήτρα η οποία μπορεί να αναλυθεί σε υποχρέωση αγοράς, διευκρινίζει τον χαρακτήρα και, τουλάχιστον όσον αφορά την πλέον δεσμευτική από αυτές, την ακριβή έκταση αυτών των υποχρεώσεων αγοράς και τη διάρκεια των συμβάσεων αυτών. Επομένως, παρέχει κατά τρόπο ικανοποιητικό τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την εκτίμηση της συλλογιστικής της στην παρούσα υπόθεση, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα στους προσφεύγοντες να γνωρίζουν τους δικαιολογητικούς λόγους της προσβαλλομένης αποφάσεως και στον δικαστή να ασκήσει τον έλεγχό του σύμφωνα με τις υπομνησθείσες στη σκέψη 89 ανωτέρω επιταγές της νομολογίας.

137 Συναφώς, η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να αναφέρει τις πραγματικές ποσότητες μπύρας που αγοράζονται από τις ζυθοποιίες-προμηθευτές. Πράγματι, η σύνδεση του δικτύου συμφωνιών «εκροών» της Greene King με τα δίκτυα συμφωνιών «εισροών» που συνδέονται με τις ζυθοποιίες-προμηθευτές εξαρτάται από την ύπαρξη πολύ δεσμευτικών υποχρεώσεων αγοράς που υπέχει η Greene King στο πλαίσιο των συμβατικών της σχέσεων με τις ζυθοποιίες-προμηθευτές της. Επομένως, το ερώτημα που ασκεί επιρροή είναι σε ποιο μέτρο η Greene King ήταν υποχρεωμένη να προμηθεύεται από τις ζυθοποιίες-προμηθευτές της και όχι σε ποιο μέτρο όντως προμηθεύτηκε μπύρα από αυτές. Ο λόγος είναι ότι η διείσδυση στο δίκτυο συμφωνιών «εκροών» της Greene King από άλλες ζυθοποιίες δεν επηρεάζεται, από πλευράς του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, παρά μόνον από την ύπαρξη και την έκταση υποχρεώσεων αγοράς που βαρύνουν την Greene King στο πλαίσιο συμφωνιών που συνήψε με ορισμένες ζυθοποιίες-προμηθευτές και την εμποδίζουν, στο μέτρο των υποχρεώσεων αυτών, να εφοδιάζεται από τρίτους. Αντιθέτως, η διείσδυση αυτή δεν επηρεάζεται από το γεγονός ότι η Greene King προμηθεύεται μπύρα από έναν τέτοιο προμηθευτή χωρίς να δεσμεύεται να πράξει τούτο βάσει συμβατικής υποχρεώσεως αγοράς. Πράγματι, ελλείψει υποχρεώσεως αγοράς, είναι ελεύθερη να απευθύνεται σε οποιονδήποτε προμηθευτή της επιλογής της και να εφοδιάζεται

μεταγενέστερα από άλλες ζυθοποιίες. Επομένως, η ένδειξη των πραγματικών ποσοτήτων μπύρας που αγόρασε η Greene King από τις ζυθοποιίες-προμηθευτές δεν ασκούσε εν προκειμένω επιρροή.

138 Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως είναι αβάσιμος.

II — *Επί της υπάρξεως συμπράξεως επί των τιμών μεταξύ των ζυθοποιείων του Ηνωμένου Βασιλείου*

139 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή παρατήρησε ότι οι προσφεύγοντες, με τα σχόλιά τους επί του βάσει του άρθρου 6 εγγράφου διατύπωσαν υποψίες ότι οι ζυθοποιίες του Ηνωμένου Βασιλείου προέβησαν σε σύμπραξη επί των τιμών που είχε ως αντικείμενο να αποκλεισθούν άλλες ζυθοποιίες από την πρόσβαση στην αγορά. Ως αποδεικτικά στοιχεία, οι προσφεύγοντες είχαν προβάλει ότι καμία από τις περιφερειακές και εθνικές ζυθοποιίες δεν αγόραζε σημαντικό μερίδιο της μπύρας της από ζυθοποιίες πλην των περιφερειακών και των εθνικών, δεύτερον, οι αυξήσεις τιμών επήλθαν συγχρόνως σε όλη την ενδιαφερόμενη βιομηχανία, τρίτον, οι ζυθοποιίες και οι χονδρέμποροι μικρής εμβέλειας ή οι περιφερειακοί δεν μετακύλιαν τις εκπτώσεις επί των τιμών στα συνδεόμενα ποτοπωλεία και, τέταρτον, η πραγματική τιμή της μπύρας είχε αυξηθεί παρά τη μείωση της ζητήσεως.

140 Αφού εξέτασε καθέναν από τους ισχυρισμούς των προσφευγόντων, η Επιτροπή κατέληξε, με μια πρώτη αντίδραση, ότι οι ισχυρισμοί αυτοί δεν αποτελούσαν ενδείξεις που να αποδεικνύουν την ύπαρξη συμπράξεως μεταξύ Greene King και οποιασδήποτε άλλης ζυθοποιίας ασκούσας δραστηριότητα στην αγορά πωλήσεως μπύρας για κατανάλωση επί τόπου στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

141 Στο στάδιο της προσφυγής, οι προσφεύγοντες προέβαλαν ότι υπέβαλαν «καταγγελία» ως προς την ύπαρξη οριζόντιας συμπράξεως μεταξύ ζυθοποιείων του Ηνωμένου Βασιλείου, η οποία απέβλεπε στον έλεγχο της χονδρικής τιμής της μπύρας που προμηθεύονται τα ποτοπωλεία. Προσάπτουν στην Επιτροπή ότι έθεσε την καταγγελία αυτή στο αρχείο, μολονότι εμφάνιζε κοινοτικό ενδιαφέρον, χωρίς προηγουμένως να προβεί σε έρευνα. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή δεν επιδίωξε να σταθμίσει ή να σταθμίσει ορθώς τη σημασία της προβαλλομένης παραβάσεως στη λειτουργία της κοινής αγοράς, την πιθανότητα αποδείξεως της υπάρξεώς της και την έκταση των αναγκαίων μέτρων έρευνας, πράγμα που υποχρεούται να πράξει προς εκπλήρωση, υπό τις καλύτερες προϋποθέσεις, του καθήκοντός της εποπτείας στην τήρηση των άρθρων 85 της Συνθήκης και 86 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 82 ΕΚ).

142 Στο στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως, δέχθηκαν ότι διατύπωσαν την εν λόγω αιτίαση για πρώτη φορά όχι στο στάδιο της καταγγελίας, αλλά στο πλαίσιο των παρατηρήσεών τους επί του βάσει του άρθρου 6 εγγράφου της Επιτροπής. Θεωρούν ότι η αιτίαση αυτή αποτελεί στοιχείο που ασκεί επιρροή στο πλαίσιο της καταγγελίας τους που αποβλέπει στο να αποδειχθεί ότι η Greene King συμβάλλει σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς των ποτοπωλείων στο Ηνωμένο Βασίλειο, αν ληφθεί υπόψη η θέση της στην αγορά, ο αριθμός των καταστημάτων που συνδέονται με αυτήν και οι συμφωνίες με τις εθνικές ζυθοποιίες.

143 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι ο ισχυρισμός περί οριζόντιας συμπράξεως μεταξύ των ζυθοποιών δεν φαίνεται στην καταγγελία, αλλά, για πρώτη φορά, στις απαντήσεις των προσφευγόντων στο βάσει του άρθρου 6 έγγραφο της Επιτροπής. Θεωρεί ότι, αν υποτεθεί ότι ο ισχυρισμός αυτός μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί επίσης καταγγελία, πράγμα που αμφισβητεί, η σχετική απάντηση που δόθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση δεν συνιστά παρά μια πρώτη αντίδραση η οποία στερείται τον χαρακτήρα αποφάσεως, οπότε δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

144 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, πρώτον, η αιτίαση που προβάλλουν οι προσφεύγοντες, σχετικά με την ύπαρξη οριζόντιας συμπράξεως επί των τιμών μεταξύ εθνικών και περιφερειακών ζυθοποιείων, μεταξύ των οποίων η Greene King, και εταιριών που είναι ιδιοκτήτες ποτοπωλείων, αιτίαση διατυπωθείσα για πρώτη φορά κατά τη διοικητική διαδικασία, δεν ασκούσε επιρροή στο πλαίσιο εξετάσεως της καταγγελίας, η οποία είχε ως αντικείμενο να προσδιοριστεί αν το δίκτυο συμφωνιών της Greene King συμβάλλει σημαντικά στη στεγανοποίηση της αγοράς και, επομένως, εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αυτό δε ενόψει των κριτηρίων που ανέπτυξε το Δικαστήριο με την απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω.

145 Πράγματι, η αιτίαση αυτή διατυπώθηκε στο πλαίσιο καταγγελίας σχετικά με την εκτίμηση — σύμφωνα με τα αναπτυχθέντα στην απόφαση Δηλιμίτης κριτήρια, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω — της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης σε συμβάσεις προμήθειας μπύρας, επομένως δε σε συμβάσεις οι οποίες δεν έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου αυτού, αλλά οι οποίες μπορούσαν, το πολύ, να έχουν ως αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού (απόφαση Δηλιμίτης, παρατεθείσα στη σκέψη 16 ανωτέρω, σκέψη 13). Όμως, η προαναφερθείσα αιτίαση έχει ως αντικείμενο να καταγγείλει μια σύμπραξη επί των τιμών, δηλαδή συμφωνία η οποία έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Επομένως, αναφέρεται σε παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού όχι μόνον πολύ πιο σοβαρή από εκείνη που αποτελεί το αντικείμενο της καταγγελίας, αλλά επίσης εντελώς διαφορετική αυτής. Επομένως, η εν λόγω αιτίαση, λόγω της διαφορετικής της φύσεως, είναι άσχετη προς το πλαίσιο που διαγράφει η καταγγελία.

146 Ως εκ τούτου, η αιτίαση αυτή μπορούσε, το πολύ, να θεωρηθεί ως νέα αιτίαση, διαφορετική εκείνης που έδωσε λαβή για τη διοικητική διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας προβλήθηκε. Ακόμη και αν υποτεθεί ότι μπορεί να χαρακτηρισθεί ως καταγγελία, οι παρατηρήσεις που διατύπωσε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη

απόφαση, κατά τις οποίες οι προσφεύγοντες, αφού έτσι είχαν τα πράγματα, δεν προσκόμισαν στοιχεία αποδεικνύοντα την ύπαρξη συμπράξεως, μπορούν, λόγω του προσωρινού χαρακτήρα τους, να θεωρηθούν το πολύ ως μια πρώτη αντίδραση των υπηρεσιών της Επιτροπής, που περιλαμβάνεται στην πρώτη από τις τρεις φάσεις εξελίξεως της διαδικασίας που διέπει το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και το άρθρο 6 του κανονισμού 99/63, δηλαδή εκείνην που ακολουθεί την υποβολή της καταγγελίας και που προηγείται της ανακοινώσεως που προβλέπει το άρθρο 6 του κανονισμού 99/63 και εκείνης της οριστικής αποφάσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Ιουλίου 1990, Τ-64/89, Automec κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-367, σκέψεις 45 έως 47). Οι προκαταρκτικές αυτές παρατηρήσεις που περιλαμβάνονται στην πρώτη φάση της διαδικασίας δεν νοούνται ως πράξεις δυνάμενες να προσβληθούν (προπαρατεθείσα απόφαση Automec κατά Επιτροπής, σκέψη 45).

147 Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

148 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα.

149 Δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες ηττήθηκαν και η Επιτροπή είχε ζητήσει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα, πρέπει να καταδικαστούν, εκτός από τα δικά τους έξοδα, και στα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει τους προσφεύγοντες στα δικαστικά έξοδα.

Azizi Lenaerts Jaeger

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Ιουλίου 2001.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. Azizi